

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

11.09.2016

www.simerini.com.cy

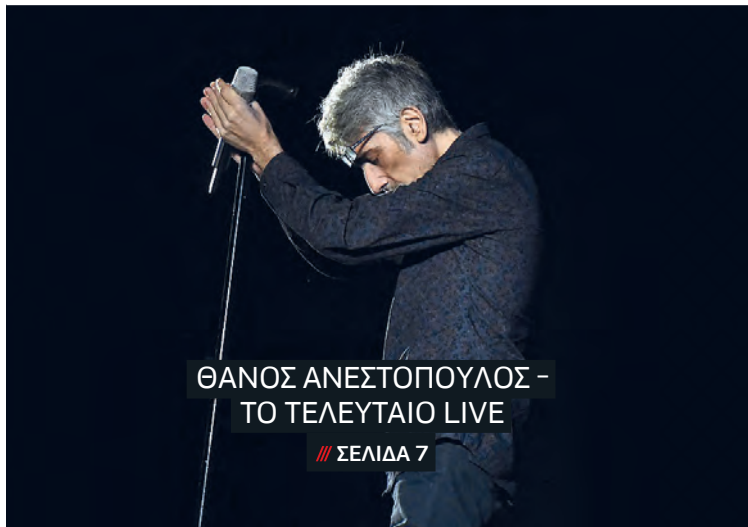

η σιμερίνη

Γ. ΚΟΥΜΟΥΡΟΣ- Χ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ:
«ΥΣΤΕΡΑ ΜΕΝΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ»

// ΣΕΛΙΔΕΣ 12-13

ΘΑΝΟΣ ΑΝΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ -
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ LIVE

// ΣΕΛΙΔΑ 7

ΝΙΚΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ:
«ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΖΩ ΓΙΑ ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙ
10 ΕΚΑΤ. ΕΛΛΗΝΕΣ»

// ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπνευστικά δυστυχημένοι 🍷 Νίκος Καρούζος

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΕΣΣΙΟΣ

ΤΑ
ΔΑΚΤΥΛΑ
ΕΝΟΣ
ΓΙΓΑΝΤΑ
ΤΗΣ
ΤΖΑΖ

// ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί
στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Τατουάζ

Εθνολόγοι, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί και φιλόσοφοι τείνουν να ερμηνεύουν τους «λόγους» που ωθούν κάποιον να αποτυπώσει ένα ανεξίτηλα υπογραμμένο μήνυμα ή διακριτά σημεία ταυτότητάς του στο δέρμα του, την πιο προφανή, προσωπική βιτρίνα του στον κόσμο

Αθηνά Ταρσούλη

Ελληνίδα ποιήτρια, συγγραφέας, αλλά και διεκεκριμένη ζωγράφος, με σπουδές ζωγραφικής στο Παρίσι. Έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη για την Κύπρο, εξ ου και το πιο σημαντικό της έργο αφορούσε το νησί

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1

Νατάσσα Μποφίλιου

Ύστερα από τις sold out παραστάσεις του χειμώνα, που συζητήθηκαν όσο λίγες, οι Ν. Μποφίλιου, Θ. Καραμουρατίδης και Γ. Ευαγγελάτος παρουσιάζουν την ξεχωριστή ΒΑΒΕΛ στην Κύπρο. Δευτέρα, 12 Σεπτεμβρίου, Μεσαιωνικό Κάστρο Πάφου και Τρίτη, 13 Σεπτεμβρίου, στο Κτήριο Κοινωνικών Δραστηριοτήτων. Οι παραστάσεις αρχίζουν στις 8.30 μ.μ.

2

Τρεις Αδερφές

Το κορυφαίο έργο του μεγάλου Ρώσου δραματουργού σε ένα φρέσκο θεατρικό ανέβασμα από τη θεατρική ομάδα PERSONA, με μια πλειάδα εκλεκτών ηθοποιών και συντελεστών. Στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Κύπρια 2016. Τετάρτη, 14 και Πέμπτη, 15 Σεπτεμβρίου, στις 20:30, Νέο Κτήριο Θεάτρου ΘΟΚ.

3

6ο Φεστιβάλ Αγγειοπλαστικής Κόρνου

Το Κοιντικό Συμβούλιο Κόρνου σας προσκαλεί στο 6ο Φεστιβάλ Αγγειοπλαστικής Κόρνου, που θα πραγματοποιηθεί την Παρασκευή, 16 Σεπτεμβρίου, στα στενά παραδοσιακά δρομάκια της κοινότητας. Ξεκινά στις 18:30. Πληροφορίες: 22532170.

4

Σωκράτης Μάλαμας & Θανάσης Παπακωνσταντίνου

Η μεγαλύτερη μουσική παράσταση των Σωκράτη Μάλαμα και Θανάση Παπακωνσταντίνου με τα εκάστοτε σχήματά τους θα λάβει χώρα την Παρασκευή, 16.09.2016, στο γήπεδο ΟΡΦΕΑ Λευκωσίας! Όρα προσέλευσης 19:00. Πληροφορίες και κρατήσεις στο 99810011.

Ίδρυμα ARTos // Φεστιβάλ Βραβευμένων Ευρωπαϊκών Ταινιών Μικρού Μήκους

SHORT MATTERS!

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Κινηματογράφου και το Ίδρυμα ARTos, σε συνεργασία με το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και με τη στήριξη του Ινστιτούτου Γκαίτε, προσκαλούν, για δέκατη συνεχή χρονιά, τους λάτρεις των ταινιών μικρού μήκους στο Φεστιβάλ Βραβευμένων Ευρωπαϊκών Ταινιών Μικρού Μήκους Short Matters! Οι προβολές θα πραγματοποιηθούν στο Ίδρυμα ARTos στη Λευκωσία στις 13, 14 και 15 Σεπτεμβρίου και στις 6 & 7 Οκτωβρίου, στο ΤΕΠΑΚ στη Λεμεσό. Το πρόγραμμα SHORT MATTERS παρουσιάζει ταινίες μικρού μήκους της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου, οι οποίες έχουν προταθεί για βράβευση προς την Ακα-

δημία, από τα δεκαπέντε σημαντικότερα φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους της Ευρώπης.

Σε κάθε ένα από τα επιλεγμένα αυτά φεστιβάλ, η Κριτική Επιτροπή που επιλέγει ταινίες για βράβευση, επιλέγει και μίαν από τις ευρωπαϊκές ταινίες μικρού μήκους, την οποία καθιστά αυτόματα υποψήφια για το Βραβείο της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου. Στη συνέχεια, το πρόγραμμα με τις υποψήφια αυτές ταινίες περιοδεύει σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις, δύο εκ των οποίων η Λευκωσία και η Λεμεσός. Προερχόμενες από διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες - Γερμανία, Ισπανία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Γαλλία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Τουρκία, Φινλανδία, Σουηδία, Κροατία, Ισραήλ, Παλαιστίνη και Ελλάδα - οι υποψήφια για βράβευση ταινίες του 2015, είναι

ένα πολυδιάστατο πανόραμα νεανικού και σύγχρονου ευρωπαϊκού κινηματογράφου.

Χώρος:

Ίδρυμα ARTos, Λευκωσία
Λεωφ. Αγ. Ομολογητών. 64, Λευκωσία
Τηλ.: 22 445 456
info@artosfoundation.org
www.artosfoundation.org

ΤΕΠΑΚ

www.cut.ac.cy/far
www.cut.ac.cy/events

Όλες οι προβολές στη Λευκωσία ξεκινούν στις 21:00

Όλες οι προβολές στη Λεμεσό ξεκινούν στις 20:00

Ελληνικοί & αγγλικοί υπότιτλοι
Είσοδος ελεύθερη

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνά Συμμετέχοντες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Γιάννης Ζελιαναίος Λογίγνος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρήστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopolosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, μηχανικό ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Θάνος Ανεστόπουλος, Ώς το τέλος

Θυμάμαι πώς έφυγες, σαν άστρο που κάπκε

// ΣΕΛΙΔΑ 16

Φιλμ με οικολογικό μήνυμα

Δύο ταινίες, δύο ντοκιμαντέρ και δύο ταινίες κινουμένων σχεδίων στέλνουν το κοινό, πανανθρώπινο μήνυμα: «Σώστε τον πλανήτη»

Για λίγο φως

Το Θέατρο Ένα εγκαινιάζει τη νέα θεατρική σεζόν με το έργο του ποιητή και ακαδημαϊκού δασκάλου, Μιχάλη Πιερή, Για λίγο φως

Charlie Haden

Ένας από τους μεγάλους Αμερικανούς μουσικούς της jazz, πρωτοπόρος μαζί με τον Ornette Coleman του ρεύματος της Free-jazz

Θέατρο // Θέατρο Ένα

Για λίγο φως, του Μιχάλη Πιερή

Το Θέατρο Ένα εγκαινιάζει τη νέα θεατρική σεζόν με το έργο του ποιητή και ακαδημαϊκού δασκάλου, Μιχάλη Πιερή, «Για λίγο φως». Η πρεμιέρα θα δοθεί το Σάββατο, 17 Σεπτεμβρίου, στον άλλο χώρο του θεάτρου, στη Λευκωσία.

Το έργο εντοπίζεται ο εκείνη τη μεταχρονική διάσταση, όπου ο επάνω και ο κάτω κόσμος βρίσκονται σε μια διαλεκτική, όσο και εφιαλτική σχέση. Ο πεθαμένος πατέρας ενός Κύπριου της νεότερης γενιάς «ενοχλεί» τον γιο του (που μεγάλωσε μετά την εισβολή στην ελεύθερη Κύπρο) με συχνές επισκέψεις και με απαι-

τήσεις που αφορούν στο πατρογονικό του σπίτι, αλλά και στο σπίτι που έκτισε με τη γυναίκα του και βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού.

Μια σύγκρουση ανάμεσα στον νερό κόσμο που εκπροσωπεί ο νεκρός πατέρας (με τις μνήμες, τη νοσταλγία και τη ζωή) και στον πραγματικό κόσμο που εκπροσωπεί ο γιος, ο οποίος προσπαθεί να χειραφετηθεί από τις νοσταλγίες και τα αισθήματα των πεθαμένων γονιών του ώστε να μπορέσει να κτίσει με ρεαλιστικό τρόπο έναν κόσμο απαλλαγμένο από το τραυματικό παρελθόν.

Πρόκειται για το δεύτερο θεατρικό έργο του σημαντικότερου ποιητή και

ακαδημαϊκού, μετά το «Σπίτι», που παρουσιάστηκε πριν από μερικά στην Πειραματική Σκηνή του ΘΟΚ.

Ώρα έναρξης, 8.30 μ.μ.

Συντελεστές:

Σκηνοθεσία: Αντρέας Χριστοδουλίδης
Μουσική: Σάββας Σάββα
Σκηνικά/Κοστούμια: Ανδριανή Ρουσογένους
Παίζουν: Έρικα Μπεγιέτη, Μανώλης Μιχαηλίδης, Κωνσταντίνος Γαβριήλ, Μάριος Στυλιανού.

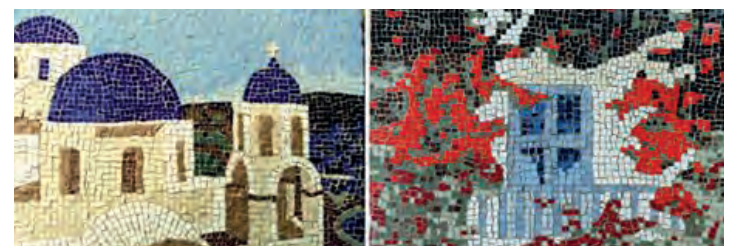
Τακτικές παραστάσεις: Κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στον άλλο χώρο του «Θεάτρου Ένα» στις 20:30. Πληροφορίες/ Κρατήσεις: 22348203.

Εικαστικά // Corporeality

Το Ίδρυμα ARTos παρουσιάζει την έκθεση «CORPOREALITY», η οποία αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαήμερης Εικαστικής Φιλοξενίας της εικαστικού Maki Toshima (JPN), στο Ίδρυμα ARTos, Λευκωσία, Κύπρος. Η έκθεση λαμβάνει χώραν στις 13-15 Σεπτεμβρίου, στο Ίδρυμα ARTos, στο πλαίσιο του 8ου XDream Festival και με τη στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Η Maki Toshima είναι μια καλλιτέχνη πολυμέσων, η δουλειά της οποίας αποδίδεται μέσα από βίντεο, γλυπτική, σχέδιο και

ζωγραφική. Η πρακτική της επικεντρώνεται στη σχέση ανάμεσα στη φαντασία και τη σωματική υλικότητα, η οποία προκαλείται μέσα από την εμπειρία. Είσοδος ελεύθερη. Σημειώνεται πως μετά την έκθεση θα ακολουθήσουν οι προβολές του Φεστιβάλ Βραβευμένων Ευρωπαϊκών Ταινιών Μικρού Μήκους, οι οποίες λαμβάνουν χώραν στις 13-15 Σεπτεμβρίου, στις 9.00 μ.μ., στο Ίδρυμα ARTos. Για περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνήστε μαζί μας στο info@artosfoundation.org ή 22445456. Ώρες λειτουργίας: 9:00 - 15:00 & 20:30 - 23:00.

Εικαστικά // Έκθεση Uni Perry

Ο καλλιτέχνης Uri Perry, ένας συνταξιούχος μηχανικός, ζει στο όμορφο γραφικό χωριό της Κοίλης. Αρχίζοντας τα ψηφιδωτά ως ένα χόμπι, σήμερα παρουσιάζει για πρώτη φορά μια συλλογή από ψηφιδωτά έργα πολλών ετών σε μια ατομική έκθεση στο Τεχνόπολις 20 στην Πάφο. Τα εγκαίνια θα πραγματοποιηθούν την Παρασκευή, 16 Σεπτεμβρίου, στις 19:00. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι

την Πέμπτη, 22 Σεπτεμβρίου. Ο Uri αντλεί έμπνευση μέσα από διάφορες εικόνες, είτε αυτό είναι μια φωτογραφία, ένα φυσικό τοπίο, μια ζωγραφιά ή ένα αντικείμενο το οποίο βλέπει μέσα από τα δικά του μάτια και φαντασία. Εμπνέεται από πράγματα που βλέπει ή φαντάζεται - από πράγματα που του τραβούν την προσοχή. Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα - Πέμπτη: 10:00 - 17:00, Σάββατο: 10:00 - 13:00.

Χορός // Χορο-Γραφές Άχνη Σώματος

Μια χορογραφική πρόταση της Μάκης Δημητριάδου Λίνταλ, όπου η συνάντηση του χορού με την ποίηση, την εικόνα, το φως και το σκοτάδι, γίνεται ταξίδι σε διαδρομές εσωτερικών και εξωτερικών τοπίων και μεταμορφώσεων όπου το αρσενικό και το θηλυκό, πόλοι της ίδιας ύλης, συνδέονται νοηματικά και ενώνονται δυναμικά μέσα στην έννοια του

χρόνου. Στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Κύπρια 2016. ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ €10/€5 μειωμένο. Δικαιούχοι μειωμένων εισιτηρίων είναι μαθητές, στρατιώτες, φοιτητές, συνταξιούχοι μετά την παρουσίαση ταυτότητας. Άτομα με αναπηρία δικαιούνται δωρεάν είσοδο. Σάββατο, 17 έως Δευτέρα, 19 Σεπτεμβρίου, στις 20:30, Νέο Κτήριο Θεάτρου ΘΟΚ.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Μιχάλης Μέσσιος

«Τα δάχτυλα ενός γίγαντα της τζαζ»

Συνέντευξη // Χωρίς υπερβολή, ένας από τους σημαντικότερους κοντραμπασίστες του καιρού μας, ένας εξαιρετος μουσικός και συνθέτης του τζαζ ιδιώματος που τα θαλάσσια σύνορα του νησιού δεν περιορίζουν τις πολυσιχιδείς δραστηριότητές του

Εδώ και πάνω από μια δεκαετία η jazz έχει «εισβάλει» δυναμικά στον ευρύτερο χώρο της μουσικής που παράγεται, ακούγεται κι εκτίθεται στην Κύπρο. Λαμπροί μουσικοί, και σχεδόν ομήλικοι, επιστρέφοντας από τις σπουδές τους (οι περισσότεροι κυρίως από τις Η.Π.Α.), έχουν με κόπο καταφέρει επιτέλους να μιλάμε... για κυπριακή Jazz Μουσική Σκηνή. Ένας από τους πρωτεργάτες της άνηθισης της jazz στη νήσο, είναι και ο συνθέτης και κοντραμπασίστας Μιχάλης Μέσσιος. Με την ευκαιρία της συναυλίας που θα δώσει με το σχήμα του, «Michael Messios Symmetry Band», στο πλαίσιο του «19ου Πολιτιστικού Φεστιβάλ Πανεπιστημίου Κύπρου», στο «Αρχοντικό Αξιοθέας», την Κυριακή, 18 Σεπτεμβρίου, ο κύριος Μέσσιος δέχτηκε να μιλήσει στους «Πολιτισμικούς Μετεωρίτες» και στο «Ηδύφωνο» για όλα όσα, ίσως, είναι η jazz και όχι μόνο.

Κύριε Μέσσιο, μιλήστε μας για τις επιρροές σας, ποιοι μουσικοί σας έχουν σημαδέψει-διδάξει και κυρίως ποιοι κοντραμπασίστες;

Κατ' αρχήν, κύριε Παπαθανασίου, σας ευχαριστώ για τη συνέντευξη και για το πραγματικό σας ενδιαφέρον για τη μουσική. Οι επιρροές ξεκινούν από τις πρώτες κασέτες τζαζ που έπεσαν στα χέρια μου σε πολύ νεαρή ηλικία, και στη συνέχεια οι σπουδές μου στην Αμερική, όπου εκεί είχα την ευκαιρία να μελετώ, παίξω και ακούσω βαθύτερα την τζαζ μουσική. Δεν μπορώ όμως να μην αναφέρω ότι μεγάλη επιρροή για μένα ήταν και είναι, οι μουσικοί με τους οποίους μοιράζομαι τη σκηνή τα τελευταία χρόνια.

Οι μουσικοί οι οποίοι με στιγμάτισαν είναι πάρα πολλοί, όμως θα αναφέρω μερικούς ξεκινώντας από τον πατέρα της Bebop τον Charlie Parker και θα συνεχίσω με μεγάλα ονόματα της τζαζ όπως οι Coleman Hawkins, Bud Powell, Dexter Gordon, ο πολύ αγαπημένος μου Sonny Rollins, John Coltrane, Chick Corea κ.ά. Όσον αφορά στους μπασίστες από τους πολύ αγαπημένους μου είναι οι Charles Mingus, Paul Chambers, Ray Brown,

Scott LaFaro, Niels Ostern Petersen, Christian McBride και John Patitucci. **Δυστυχώς, η κρατική τηλεόραση και ραδιοφωνία... αυτή -τέλος πάντων- που έχουμε, αδυνατεί να αντιληφθεί τη σοβαρότητα-σπουδαιότητα που έχει η jazz μουσική στην πολιτισμική καλλιέργεια των «φορολογούμενων» πολιτών. Με πίκρα το λέω, αλλά κάθε φορά που ακούω ραδιόφωνο... φρίττω. Κι η σύγκριση με την κρατική ραδιοφωνία της μητροπολιτικής Ελλάδας είναι αναπόφευκτη. Κι αυτό το σημειώνω emphaticά: Τις πλείστες των περιπτώσεων, έχω ενημερωθεί από την Ελληνική Ραδιοφωνία, μέσα από τα προγράμματα-εκπομπές σοβαρών και διαβασμένων μουσικών παραγωγών, για δουλιές Ελλήνων-Κυπρίων μουσικών, και όχι μόνο της jazz. Πώς θα περιγράφατε αυτήν την πραγματικότητα και πώς αισθάνεστε όταν διαπιστώνετε ότι τελικά ζούμε σ' έναν τόπο όπου η μουσική -η όποια μουσική- υποβιβάζεται στο επίπεδο της φθηνής-φασαριστικής διασκέδασης, ίσως, ενός «σκυλάδικου»;**

Συμφωνώ απόλυτα με την άποψή σας όσον αφορά τον ρόλο των media και ειδικά του κρατικού καναλιού (τηλεόραση-ραδιόφωνο), το οποίο έχει την ευθύνη να προάγει τον πολιτισμό και να προσφέρει στους ακροατές-τηλεθεατές ποιοτικά επιλεγμένη μουσική. Μετά λύπης μου παρατηρώ ότι αυτό γίνεται ελάχιστα και μεμονωμένα. Όμως πιστεύω ότι μεγάλη ευθύνη έχει και ο ίδιος ο ακροατής, ο οποίος παραμένει απαίδευτος πολιτισμικά, και νομίζω πως αυτό είναι αποτέλεσμα της γενικότερης παρακμής της χρησιμοθηρικής και μεταπρατικής κοινωνίας μας.

Κακά τα ψέματα, είναι δύσκολο έως ακατόρθωτο να επιβιώσει ένας jazz μουσικός στην Κύπρο. Γνωρίζω πως και εσείς και άλλοι μουσικοί jazz αναγκάζεστε να εργάζεστε και σε άλλους μουσικούς χώρους, που καμία σχέση δεν έχουν με την jazz. Πώς ισορροπείτε εντός σας αυτήν τη «σχιζοφρενική» κατάσταση, και πόσο ψυχοφθόρα τε-

λικά είναι;

Εφόσον η πολιτεία αδυνατεί ή δεν ενδιαφέρεται να στηρίξει επαρκώς τις τέχνες στη χώρα μας, είμαστε αναγκασμένοι όσοι αγαπούμε την τζαζ, να συνεχίσουμε να την προβάλλουμε όσο το δυνατόν περισσότερο στο κυπριακό κοινό, αποκλειστικά με τις δικές μας δυνάμεις και «πλάτες». Από την άλλη όμως πρέπει να εξασφαλίσουμε και την επιβίωσή μας. Αν και η τζαζ είναι μια μουσική που θέλει 100% αφοσίωση, αυτό που μου δίνει δύναμη και με ισορροπεί είναι ότι συνθέτω και παίζω-ασκώ αυτήν τη μουσική όσο περισσότερο μπορώ, σε μια χώρα που πριν από λίγα χρόνια δεν είχε καθόλου παράδοση ή, τέλος πάντων, κάποια σοβαρή προσέγγιση αναφορικά με την τζαζ.

Κύριε Μέσσιο, διδάσκετε χρόνια μουσική τόσο στη δευτεροβάθμια όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πέρα από τα γνωστά προβλήματα που αδυνατεί να επιλύσει η, σε διαρκή μεταρρύθμιση, Παιδεία του τόπου, πώς αντιμετωπίζετε και πώς σας αντιμετωπίζουν οι μαθητές/φοιτητές σας και τι προσπαθείτε να τους μεταδώσετε μέσα από τις παραδόσεις σας;

Το πρώτο πράγμα που εγώ και οι συναδέλφοί μου προσπαθούμε να μεταδώσουμε στους φοιτητές μας είναι η φιλοσοφία της τζαζ. Στις μέρες μας και ειδικά με το διαδικτυο, οι φοιτητές μπορούν να βρουν άπειρες πληροφορίες και ηχητικό υλικό μουσικής τζαζ, κι αυτό, πάντα, σε συνδυασμό με τις γνώσεις και εκπαίδευση που παίρνουν από εμάς τους καθηγητές τους.

Επειδή όμως η τζαζ είναι καθαρά αυτοσχεδιαστική μουσική, το πιο σημαντικό και ωφέλιμο για κάποιον που θέλει να ασχοληθεί με αυτό το είδος, είναι να παίζει όσο το δυνατόν περισσότερο μπορεί και με άλλους μουσικούς. Αυτή η συνδιάλεξη και επικοινωνία που προκύπτει μεταξύ των μουσικών στη σκηνή είναι και ο πυρήνας της τζαζ φιλοσοφίας. Φυσικά εννοείται ότι προηγείται η μεθοδική μελέτη, η αγάπη και η δέσμευση μ' αυτήν τη μουσική. Τα παιδιά που αγαπούν πραγματικά την τζαζ, επιδεικνύουν επιμονή και υπομονή, στοιχεία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

απαραίτητα στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν και να μάθουν αυτήν τη μουσική, και στο τέλος ανταμείβονται.

Είστε αισιόδοξος αναφορικά με την πρόσληψη του jazz μουσικού ιδιώματος στην Κύπρο;

Σίγουρα είμαι αισιόδοξος. Αν λάβουμε υπόψη ότι πριν από κάποια χρόνια στην Κύπρο υπήρχαν μόνο δύο χώροι που φιλοξενούσαν μουσική τζαζ σε σταθερή βάση, το «JazzyB» στη Λεμεσό και οι «Λωτοφάγοι» στη Λευκωσία. Και μοναχικοί καβαλάρηδες-μουσικοί η παρέα των Ειρηναίου Κουλλουρά, Γιώργου Κούλα και Γιώργου Κρασίδη στο «Λιμάνι» και οι Χάρης Ιωάννου, Ιωάννης Βαφέας, Μάριος Τούμπας κι εγώ στη «Χώρα». Αυτό το λέω, εννοείται, χωρίς να παραβλέπω προσπάθειες που έγιναν παλαιότερα και σε πιο δύσκολες, έως «άμουσες», συνθήκες και εποχές. Αυτήν τη στιγμή οι μουσικοί που ασχολούνται με την τζαζ έχουν πολλαπλασιαστεί, το ίδιο και οι χώροι που προσφέρουν αυτό το είδος στο κοινό της Κύπρου. Επίσης, έχουν γίνει θεσμός τα φεστιβάλ τζαζ μουσικής στη χώρα μας.

Απ' όλα αυτά προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι το κοινό που επιζητά ν' ακούσει τζαζ έχει ποσοτικά μεγαλώσει κατά πολύ. Τα τελευταία δύο χρόνια εμφανίζομαι με τον Τάσο Στυλιανού και τον Ιωάννη Βαφέα, σ' έναν πολύ όμορφο χώρο το «Καφενείο 11», στην παλιά πόλη της Λευκωσίας. Εκεί διαπιστώνει κανείς πόσο έχει αλλάξει ουσιαστικά ο τρόπος που ακούει και αντιλαμβάνεται το κοινό την τζαζ, και πόσο αγαπά και στηρίζει τις ζωντανές εμφανίσεις. Αν και, επαναλαμβάνω, σε δύσκολες συνθήκες... νομίζω πως η τζαζ σιγά-σιγά εδραιώνεται στην Κύπρο, κι όλους εμάς που αγαπάμε αυτό το μουσικό ιδίωμα μάς κάνει ιδιαίτερα χαρούμενους.

Το νέο σας σχήμα, «Michael Messios Symmetry Band», αποτελείται αναμφισβήτητα από τους καλύτερους μουσικούς jazz που δραστηριοποιούνται στο νησί. Είχατε συνεργαστεί και στο παρελθόν ως «The petsteppers», κυκλοφορώντας κι ένα cd, που εξ όσων γνωρίζω είχαν γραφτεί πολύ καλά σχόλια-κριτικές κυρίως στο -πάλαι ποτέ- σοβαρό και έγκριτο ελλαδικό περιοδικό «Jazz @ Τζαζ». Από τότε μέχρι σήμερα τι έχει μεσολαβήσει, τι έχει αλλάξει και τι έχει ωριμάσει-εξελιχθεί αναφορικά με τη μουσική σας και τη συνομιλία-σχέση σας με τους συνεργάτες, φίλους και ομότεχνούς σας;

Με τα παιδιά-φίλους-μουσικούς έχουμε μία κοινή μακρόχρονη πορεία. Μας συνδέουν πάρα πολλά, τόσο όσον αφορά τη μουσική όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Οι «Petsteppers» νομίζω πως ήταν μια fusion μπάντα και σταθμός για τα δεδομένα της Κύπρου. Μια μπάντα που έσπασε τα σύνορα του νησιού και έλαβε μέρος σε μεγάλα διεθνή φεστιβάλ.

Όμως επειδή η μουσική και οι μουσικοί εξελίσσονται, θεωρήσαμε ότι ο κύκλος αυτός της μουσικής μας ζωής είχε κλείσει. Μετά μεσολάβησε μία περίοδος κοινής και παράλληλης πορείας, όπου σ' αυτήν έγινε μια πολύ σημαντική στροφή προς την παραδοσιακή τζαζ. Εδώ παίρνω και την απόφαση να πάρω το κοντραμπάσο στα χέρια μου.

Ως συνθέτης δέχομαι επηρεασμούς απ' όλα τα είδη μουσικής με τα οποία ασχολήθηκα και ασχολούμαι, και η παραδοσιακή τζαζ δεν αποτελεί εξαίρεση. Με προτροπή του πολύ αγαπημένου μου φίλου και σπουδαίου ντράμερ, Ιωάννη Βαφέα, ο οποίος γνωρίζει ότι μου αρέσει πάρα πολύ να συνθέτω, φέρνω κάποια κομμάτια και τα δοκιμάζουμε ως τρίο με τον Μάριο Τούμπας στο πιάνο. Ο ενθουσιασμός είναι διάχυτος και στους τρεις μας, κι αρχίζει μια

του ρυθμό. Η μπάντα έχει ήδη εμφανιστεί με επιτυχία σε όλα τα μεγάλα τζαζ φεστιβάλ του νησιού, όπως επίσης και στο φεστιβάλ στο Γκάζι στην Αθήνα και στο πολύ γνωστό «Bflat Jazz Club» στο Βερολίνο.

Μιλήστε μας για την επικείμενη συναυλία σας, την Κυριακή 18 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο του «19ου Πολιτιστικού Φεστιβάλ Πανεπιστημίου Κύπρου», στο «Αρχοντικό Αξιοθέας».

«Michael Messios Symmetry Band», από αριστερά οι: Χάρης Ιωάννου, Μιχάλης Μέσσιος, Ιωάννης Βαφέας και Μάριος Τούμπας

Ο Μιχάλης Μέσσιος με τον σαξοφωνίστα Joe Lovano

Ο Μιχάλης Μέσσιος με τον σαξοφωνίστα Gilad Atzmon

σειρά εμφανίσεων ως τρίο. Παρόν στο ακροατήριο, στις πρώτες εκείνες εμφανίσεις, και ο Χάρης Ιωάννου, ο οποίος εκφράζει την επιθυμία να συμμετάσχει. Εδώ είναι που προκύπτει το «Michael Messios Symmetry Band». Συνθετικά νιώθω πολύ πιο ώριμος, και πολλές φορές συνθέτω έχοντας στο μυαλό μου τα μέλη της μπάντας. Η μουσική έχει επηρεασμούς απ' όλο το φάσμα της τζαζ, αλλά και από την παραδοσιακή μουσική της Κύπρου τουλάχιστον όσον αφορά

Είμαι πολύ χαρούμενος που θα λάβω μέρος στο «19ο Πολιτιστικό Φεστιβάλ Πανεπιστημίου Κύπρου», στο «Αρχοντικό Αξιοθέας», και θέλω να ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κύριο Μιχάλη Πιερί. Ένας σπουδαίος χώρος, που υπό την επιμέλεια, καθοδήγηση και αγάπη του αμετανόητου λάτρη των τεχνών, κύριου Πιερί, έχει γίνει θεσμός και πόλος έλξης όλων των καλλιτεχνών.

Στη συναυλία θα παρουσιάσουμε παλιές και καινούργιες συνθέσεις μου,

που θα ακουστούν για πρώτη φορά. Καλούμε, λοιπόν, τον κόσμο να στηρίξει όλους τους καλλιτέχνες του φεστιβάλ, και περιμένουμε τους λάτρεις της τζαζ στις 18 Σεπτεμβρίου να γνωριστούμε μουσικά και μεταξύ μας... καλύτερα και ουσιαστικότερα.

Ποιος είναι

Ο Μιχάλης Μέσσιος γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1971. Σπούδασε με υποτροφία στο «Berklee College of Music» στη Βοστώνη, όπου ειδικεύτηκε στη σύνθεση, ενορχήστρωση και εκτέλεση στο είδος της μουσικής jazz. Μετά την επιστροφή του στην Κύπρο δραστηριοποιείται ως μέλος σε διάφορες μπάντες όπως Michael Messios ensemble, The petsteppers, Charis Ioannou trio, Cyprus big band, Tasos Stylianou trio στις οποίες συνθέτει και ενορχηστρώνει. Έχει λάβει μέρος σε μεγάλα διεθνή jazz φεστιβάλ, όπως «Kracow Jazz festival» στην Πολωνία, «Kuwait Jazz festival», «Mitrovica Jazz festival» στη Σερβία, «Vortex Jazz» στο Λονδίνο, «Jazz φεστιβάλ Κρήτης», όπως και στα φεστιβάλ «Κύπρια», «Φεστιβάλ Αγλαντιάζ», «Πομού» και «Dogstock». Έχει συνεργαστεί με πολύ μεγάλα ονόματα της μουσικής jazz, όπως οι: Joe Lovano, Tony Lakatos, Gilad Atzmon, Janush Muniac, Mamelo Gaitanopoulos και Chris Byars. Στην Κύπρο εμφανίζεται συχνά σε διάφορα clubs και συναυλιακούς χώρους που φιλοξενούν μουσική jazz. Το 2013 δημιουργεί τη δική του μπάντα με το όνομα «Michael Messios Symmetry Band». Την μπάντα αποτελούν οι Μιχάλης Μέσσιος (κοντραμπάσο), Χάρης Ιωάννου (σαξόφωνα), Μάριος Τούμπας (πιάνο) και Ιωάννης Βαφέας (ντραμς). Και οι τέσσερις μουσικοί είναι απόφοιτοι του φημισμένου αμερικανικού κολλεγίου Berklee. Η μπάντα παίζει αποκλειστικά κομμάτια του Μιχάλη Μέσσιου από την τελευταία του δουλειά -συνθέσεις με επιρροές από τη σύγχρονη όσο και την παραδοσιακή jazz- που χαρακτηρίζονται από δυνατές μελωδίες, μοντέρνα αρμονία και πολλές φορές περίπλοκους ρυθμούς και ρυθμικά μοτίβα. Ο Μιχάλης Μέσσιος έχει επίσης την τιμητική διάκριση ως εκτελεστής να αντιπροσωπεύει την πολύ γνωστή φίρμα μουσικών οργάνων «Ashdown Amps».

Η συναυλία στην «Αξιοθέα»

Την Κυριακή, 18 Σεπτεμβρίου, και στο πλαίσιο του δεύτερου μέρους (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος) του «19ου Πολιτιστικού Φεστιβάλ Πανεπιστημίου Κύπρου», η «Michael Messios Symmetry Band» φιλοξενείται στο «Αρχοντικό Αξιοθέας». Έτσι, στις 20:30 το βράδυ της Κυριακής, οι φίλοι της jazz μουσικής θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν τις πρωτότυπες συνθέσεις του Μιχάλη Μέσσιου, εκτελεσμένες από τον ίδιο και από τους εξαιρετους μουσικούς, Χάρη Ιωάννου, Μάριο Τούμπας και Ιωάννη Βαφέα, που απαρτίζουν την μπάντα. Πληροφορίες-κρατήσεις: 22894531-2 (Δευτέρα-Παρασκευή, 09:30-13:30). Εισιτήρια: 10 ευρώ (κανονικό) & 5 ευρώ (φοιτητικό/μειωμένο).

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αναδιφήσεις //

Ένας από τους μεγάλους Αμερικανούς μουσικούς της jazz, πρωτοπόρος μαζί με τον Ornette Coleman του ρεύματος της Free-jazz

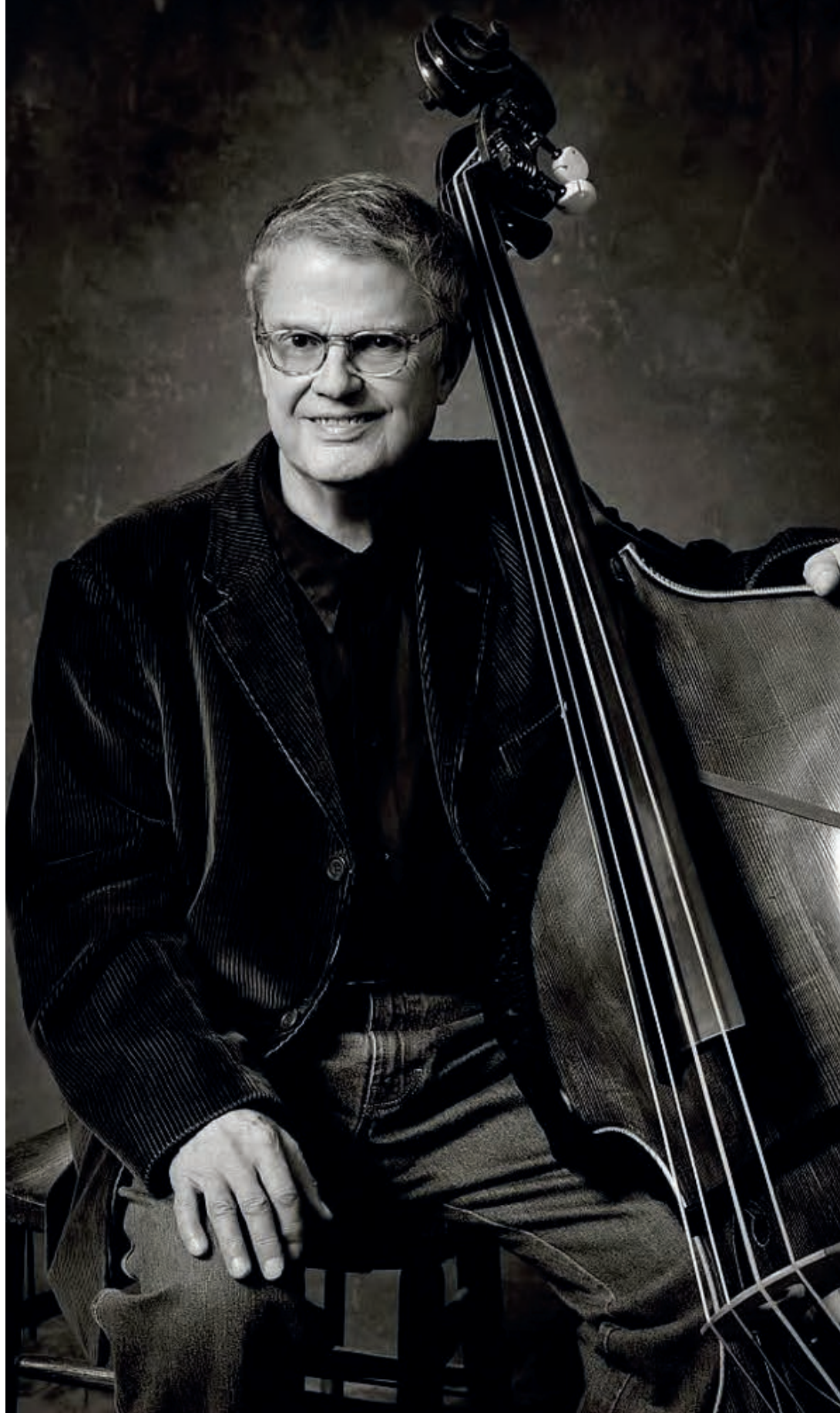
Γεννημένος στις 6 Αυγούστου του 1937 στην Αϊόβα των μεσο-δυτικών αγροτικών πολιτειών των Η.Π.Α., ξεκίνησε τραγουδώντας μουσική country με την μπάντα της οικογένειάς του. Όταν μια ασθένεια πολιομυελίτιδας στα 14 χρόνια του τού στέρησε τη δυνατότητα να τραγουδά, στράφηκε στην τζαζ κι έμαθε να παίζει κοντραμπάσο. Σημαντικό γεγονός, πέραν της ασθένειας, γι' αυτήν του τη μεταστροφή ήταν μία συναυλία που παρακολούθησε εκείνη την περίοδο των Charlie Parker και Stan Kenton. Απεβίωσε στις 11 Ιουλίου του 2014, στο Λος Άντζελες.

Ο Charlie Haden αποτελεί μεγάλη φυσιογνωμία της jazz. Ηχογράφησε πάμπολλους δίσκους, τόσο με δικές του μπάντες όσο και με κορυφαία ονόματα της jazz μουσικής, στα σχεδόν 50 χρόνια της μουσικής του διαδρομής. Η συνεργασία του με τον Ornette Coleman είναι παροιμιώδης έως μυθική. Ηχογράφησαν μαζί περίπου 15 δίσκους, αλλάζοντας ή καλύτερα εξελίσσοντας κι ανακαλύπτοντας νέα μουσικά μονοπάτια αναφορικά με το jazz μουσικό ιδίωμα. Επίσης, η συνεργασία του με τον Keith Jarrett έχει αφήσει εξαιρετικές δουλειές. Ούτε λίγο ούτε πολύ ηχογράφησαν μαζί 20 δίσκους. Θα μπορούσαμε να αφιερώσουμε σελίδες για τον μεγάλο αυτόν κοντραμπασίστα· μόνο τη δισκογραφία του να καταγράφαμε σε μορφή καταλόγου-σχολίων δεν θα μας έφταναν οι 16 σελίδες του «Ηδύφωνου». Έτσι, αναγκαστικά, αρκούμαστε να αναφερθούμε στην εποχή του δίσκου-σταθμού στην ιστορία της jazz, «The shape of Jazz to come», και στην «άλλη» Αμερική, όπου ο Haden έστρεψε το βλέμμα του, μια και υπήρξε βαθιά πολιτικοποιημένος, φυσικά, ως άνθρωπος και το σημαντικότερο ως μουσικός.

«The shape of Jazz to come»

Τα τέλη της δεκαετίας του '50 ήταν καμπί για τη μουσική τζαζ. Οι «μεγάλες μπάντες» του μεσοπολέμου αποτελούσαν παρελθόν. Το ίδιο όμως και τα διάδοχα πρωτοποριακά ρεύματα hardbop και bebop της δεκαετίας του '40. Το 1959 ο Haden ηχογραφεί με τον Ornette Coleman τον δίσκο «The shape of Jazz to come». Ήταν η αρχή ενός νέου ρεύματος, της Free-jazz, που έφερε πολλά πρωτοποριακά στοιχεία σε σχέση με τις μουσικές συμβάσεις που κυριαρχούσαν. Ήταν μουσική ελεύθερη από τους απόλυτους περιορισμούς των συγχροδίων, του τέμπο και των αρμονικών κανόνων, εισήγαγε τον αυτοσχεδιασμό και τη χρήση μουσικών οργάνων άγνωστων ως τότε, συνήθως από αφρικανικές ή ασιατικές χώρες. Ήταν πρωτοποριακή αλλά συ-

Charlie Haden: «Η jazz της απελευθέρωσης»

νάμα κοίταζε προς τα πίσω, στις πρωτόγονες και θρησκευτικές ρίζες του μπλουζ και του γκόσπελ. Παραχωρούσε την ελευθερία στην έκφραση, όμως είχε δομή και δικούς της κανόνες. Ο αυτοσχεδιασμός ήταν συλλογικός και όχι με κέντρο το «μεγάλο» όνομα της μπάντας. Γι' αυτό συγκρούστηκε με την εμπορικότητα και διεκδίκησε να αναγνωριστεί σαν τέχνη και όχι σαν διασκέδαση.

Η «άλλη» Αμερική

Η εμφάνιση της Free-jazz δεν ήταν τυχαία. Όπως και το ροκ και η σούλ, «άκουγε» και εξέφραζε τους αγώνες και τις αντιστάσεις που έρχονταν από την «άλλη» Αμερική, την Αμερική των γκέτο και της πάλης για δικαιώματα για τους μαύρους, του κινήματος ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ. Ο Charlie Haden έβαλε τον εαυτό και τη δουλειά του στο κέντρο αυτών των εξελίξεων και δούλεψε όχι μόνο με τον Ornette Coleman, αλλά με τα μεγαλύτερα ονόματα της μουσικής και πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης: Dizzy Gillespie, John & Alice Coltrane, Archie Shepp και άλλους.

Το 1969, στο απόγειο του κινήματος, ο Haden συνεργάζεται με την Carla Bley και πολλούς μουσικούς από διαφορετικές εθνικότητες και συζητά στη «Liberation Music Orchestra», ένα άλμπουμ εμπνευσμένο από τον Ισπανικό Εμφύλιο και τις καταπιεστικές πολιτικές εξελίξεις της περιόδου. Περιλάμβανε τρία λαϊκά ισπανικά τραγούδια, συν το «Τραγούδι του ενιαίου μετώπου» των Μπρεχτ-Άισλερ, ένα τραγούδι για τον Τσε Γκεβάρα κι ένα εμπνευσμένο από το επεισοδιακό συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος στο Σικάγο (Circus '69), έκλεινε δε με το κλασικό αντιρατσιστικό «We shall overcome» του Πιτ Σίγκερ. Με το εγχείρημα αυτό ο Charlie Haden ήθελε να δώσει φωνή στους καταπιεσμένους όλου του κόσμου, να χρησιμοποιήσει τη μουσική σαν megaphone για να εκφράσει την αλληλεγγύη στα ριζοσπαστικά πολιτικά κινήματα. Το 1971 σε μια περιοδεία στην Πορτογαλία (τότε κάτω από τη δικτατορία του Σαλαζάρ), ο Haden αφιέρωσε το τραγούδι για τον Τσε στους αντιαποικιακούς αγωνιστές της Μοζαμβίκης, της Αγκόλας και της Γουινέα-Μπισσάου, με αποτέλεσμα να συλληφθεί στο αεροδρόμιο κατά την έξοδό του από τη χώρα από τη μυστική αστυνομία της χούντας. Αφέθηκε ελεύθερος με επέμβαση της Αμερικανικής Πρεσβείας, για να αντιμετωπίσει λίγο αργότερα στις Η.Π.Α. τις ενοχλητικές ερωτήσεις του FBI.

Και μετά την υποχώρηση του κινήματος του '68-'69, ο Haden έμεινε συνεπής στις απόψεις του, παρά την αγνώριση που είχε η μουσική του και ο ίδιος από το κατεστημένο. Ανασυγκρότησε τη Liberation Music Orchestra τρεις ακόμη φορές, με τελευταία φορά το 2005, όταν ηχογράφησαν το άλμπουμ «Not in our name», κραυγή διαμαρτυρίας κατά του πολέμου στο Ιράκ, που μοιράζεται το όνομά της με το μόντο του αντιπολεμικού κινήματος. Σε όλη του ζωή αγωνίστηκε έμπρακτα για την άλλη Αμερική που ονειρευόταν, αν και ο ίδιος δεν υπήρξε ακριβώς θύμα της βαρβαρότητάς της, υπήρξε όμως βήμα και φωνή για όλο τον κόσμο που ήθελε να παλέψει, λευκούς και μαύρους.

Αφιέρωμα // Ένας ύστατος, οφειλόμενος αποχαιρετισμός στη «φωνή» των Διάφανων Κρίνων, που έφυγε την περασμένη βδομάδα, αφήνοντας ένα αναπλήρωτο κενό στη μουσική και στις ζωές μας

Πέμπτη, 10 Σεπτεμβρίου 2015, απόγευμα. Χώρος, η Τεχνόπολις στο Γκάζι της Αθήνας. Κι η αγάπη πάλι θα καλεί, μια συναυλία στήριξης για τον Θάνο Ανεστόπουλο, που εδώ και κάτι μήνες δόλωσε δημόσια πως πάσχει από μεταστατικό καρκίνο των οστών. Μια συναυλία αγάπης για τη φωνή που σημάτωσε και συνεχίζει να σηματοποιεί τον χώρο του ελληνόφωνου ροκ για πάνω από 20 χρόνια. Τα Διάφανα Κρίνα, μετά τη διάλυσή τους, και πάλι μαζί μετά από πολύ καιρό πάνω στη σκηνή. Μαζί τους οι Last Drive που ανοίγουν το live, ο Γιάννης Αγγελάκης με την καινούργια του μπάντα και ο Αλκίνοος Ιωαννίδης, που ανέβηκε μαζί με τα υπόλοιπα Κρίνα στη σκηνή για δύο τραγούδια. Χιλιάδες κόσμου έχουν δώσει το «παρών», μιας και οι δύο μέρες που είχαν κανονιστεί είναι εδώ και καιρό sold out. Κόσμος που είδε τα Διάφανα Κρίνα στην πρώτη συναυλία που έδωσαν ποτέ, μια Κυριακή μεσημέρι στο Μπαρ των Ασωμάτων, κάπου στον χειμώνα του '96, όταν και ο Θάνος κατέβαινε από τη σκηνή μοιράζοντας κρίνα στον κόσμο, ήταν εκεί. Άντρες και γυναίκες (τόρα πια) που τους ακολούθουσαν από τα νιάτα τους κι από τα πρώτα τους συναυλιακά χρόνια, ήταν εκεί. Αγόρια και κορίτσια που δεν πρόλαβαν να τους δουν ποτέ ζωντανά, ήταν εκεί. Όλοι φίλοι, νέοι και παλιοί. Μια αγκαλιά κόσμου απ' όλες τις ηλικίες που διάβηκε τα χρόνια μυρίζοντας κρίνα μέσα σε διάφανες μέρες. Μια λαοθάλασσα αγάπης με το Α κεφαλαίο και παντιέρα ενός κόσμου μακριά από κακίες, μικρότητες, συμπεριφορές δόλου και σιχάματα μια ανίερης ζωής, ήταν εκεί...

... όταν οι Κυριάκος Τσουκαλάς, Παναγιώτης Μπερλής, Τάσος Μαχάς, Παντελής Ροδοστόγλου και Νίκος Μπάρδης υποδέχτηκαν τον κόσμο με το ορχηστρικό «Παράξενα νέα από κάποιο άλλο άστρο» κι ένα σάλπισμα ρίγους πέρασε στη ραχοκοκκαλιά για πρώτη φορά που τα Κρίνα ήταν και πάλι απέναντί μας. Μετά το πέρας του κομματιού ανέβηκε στη σκηνή και ο Θάνος Ανεστόπουλος εμφανώς συγκινημένος, που με το δεξί χέρι στην καρδιά μάς ευχαρίστησε όλους που ήμασταν εκεί. «Ζούμε όση ζωή θελήσουμε να ζήσουμε. Είμαστε τα Διάφανα Κρίνα», είπε ο πιο γενναίος άντρας του κόσμου και μια γιορτή ΑΓΑΠΗΣ έβαλε φωτιά σε όλη την πόλη. Μια φωτιά που διήρκεσε για πάνω από δυόμισι ώρες και θα τη θυμόμαστε μια ολόκληρη ζωή, όπως και πολλά ιστορικά live των Κρίνων που πέρασαν μέσα στα χρόνια. Η σασπόκολλα της ζωής δεν είχε περάσει πάνω από κανέναν. Είδα παιδιά δίπλα μου να δακρύζουν από συγκίνηση για

τα χρόνια που πέρασαν και τους αφήσανε μόνους. Ευαίσθητα κουλιγκάνια να χορεύουν στον αέρα με ένα μπουκάλι κι ένα καπνογόνο στο χέρι, σαν κάτι σαράβαλες καρδιές. Μωρά παιδιά στους ώμους των πατεράδων τους με τα μικροσκοπικά τους χέρια ψηλά, να κρατούν ακόμα μνήμες του νερού. Νερά κορίτσια που η απώλεια δεν έγινε ακόμα συνήθειά τους κι ακόμα πιο νερά αγόρια που τα χρόνια τους ακόμα δεν ναυάγησαν στις ξέρες τους. Φίλους να καλούν φίλους τους στο skype χορεύοντας μαζί τους (έτσι κι έτσι) όπως τα χιόνια. Η Μπαλάντα της φωτιάς με την Κατερίνα Γώγου να σουλατσάει άγρια πάνω στα κορμιά. Οι Μέρες Αργίας του Διονύση Καψάλη, που γίναν πα μέρες ανεργίας. Η Αγάπη είναι ένας σκύλος απ' τη κόλαση, με τον Μπουκόβσκι να πίνει για τις γυναίκες του. Ο Καρθαίος που δε βιάζεται να συναντήσει τον βαρκάρη. Βάλτε να πούμε ζωή, δημιουργία, βάλτε να πούμε αγάπη, μόνιασμα, έρωτα, βάλτε να πούμε για

την πιο όμορφη ποιητική συνάθροιση που συνέβη εδώ και χρόνια, βάλτε να πούμε ποίηση. Η ψυχεδελική κιθάρα του Κυριάκου Τσουκαλά, η νύχτα στο πιάνο του Παναγιώτη Μπερλή, τα εμβλητικά γρονθοκοπήματα στα τύμπανα του Τάσου Μαχά, τα απόκοσμα μπασοραπίσματα του Παντελή Ροδοστόγλου, το φευγικό στις χορδές του Νίκου Μπάρδη και η άλμπη τρομπέτα αυτού, η φωνή του Θάνου Ανεστόπουλου, η πιο ποιητική φωνή που τραγούδησε ποτέ ελληνικό στίχο. Ένας γενναίος άντρας που βγάζει δυόμισι ώρες πρόγραμμα σάματος δεν υπάρχει κανένας καρκίνος, σάματος δεν υπάρχει αύριο, σαν η ζωή υπάρχει για να της διαλύει όλα τα προγνωστικά. Ένας γενναίος άντρας! Αυτός είναι ο Θάνος Ανεστόπουλος κι όλοι εμείς οι φίλοι του ήμασταν δίπλα του, μια αγκαλιά, μια αγάπη, ένα σώμα όχι δειλό μα λιμάρικο για ζωή. Ζούμε όση ζωή θελήσουμε να ζήσουμε και τα χρόνια περνάνε. Μεγαλώσαμε όμορφα αντάμα σε μια μπάντα που

ύμνησε στα τραγούδια της την ποίηση όσο καμία άλλη στην Ελλάδα. Βρεθήκαμε σε έναν πόλεμο με παράξενα νέα από κάποιο άλλο άστρο. Γνωρίσαμε καλά τους μπλε χειμώνες, τη γυναίκα που διάβαζε ποιήματα κι όλες τις Κυριακές των Βαΐων. Γευτήκαμε το άγριο μέλι, αντικρίσαμε τα βλέμματα που σακάτεψαν τις μοίρες μας, είπαμε μικρές αλήθειες κερνώντας τους δαίμονες μ' ένα άδειο ποτήρι. Γίναμε κλόουν μια Τετάρτη και νεκροί μια Κυριακή, κάπου εκεί στην απέραντη θλιμμένη Ανταρκτική και κάτω από ένα ηφαίστειο. Αγνοί, σαν ένα σκιαχτρο που άρπαξε φωτιά, μια τελευταία μέρα σε έναν τελευταίο σταθμό. Κι η αγάπη πάλι θα καλεί όλους εμάς συνέχεια για όταν ο Θάνος Ανεστόπουλος μάς θέλει δίπλα του. Του ευχόμαστε ολόψυχα να ξεπεράσει τον καρκίνο και να ζήσει όση ζωή θελήσει. Θα 'μαστε δίπλα του σαν πάντα!

*Το κείμενο του Γιάννη Ζελιαναίου πρωτοδημοσιεύτηκε στο «Ηδύφωνο» 25, ημερ. 20.9.2015.

ΤΑΤΟΥΑΖ

Ανεξίτηλη τέχνη ή ένσαρκη διαμαρτυρία;

Ιστορίες αλλιώς // Εθνολόγοι, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί και φιλόσοφοι τείνουν να ερμηνεύουν τους «λόγους» που ωθούν κάποιον να αποτυπώσει ένα ανεξίτηλα υπογραμμένο μήνυμα ή διακριτά σημεία ταυτότητάς του στο δέρμα του, την πιο προφανή, προσωπική βιτρίνα του στον κόσμο

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Την μονιμότητα μαζί με το προσωπικό σ' αυτήν δέσιμο, ή δόσιμο, του σώματος διεκδικεί σαν κυρίαρχο χαρακτηριστικό της η 'τέχνη', ή πρακτική, του 'τατουάζ'. Ως 'τέχνη' μπορεί να θεωρηθεί μια πολιτισμικά παραδεδομένη κι αναγνωρίσιμη μορφή έκφρασης, αλλά αν κάθε τι που κάνουμε μας εκφράζει, σε τι είναι το τατουάζ μια ιδιόζουσα μορφή έκφρασης παρά στο γεγονός ότι γινόμαστε η έκφραση αυτή, ως σωματικότητα κι ως αποφασισμένη μονιμότητα και διάρκεια; Η μονιμότητα των 'εικαστικών αυτών παρεμβάσεων' στο σώμα συνδυάζεται με την κραυγαλέα ορατότητά τους, ώστε να αποδώσει στην σκοπιμότητα των φορέων την πρόθεση να επηρεάσουν δραστικά την 'κοινωνική διάσταση της προσωπικότητάς' τους. Έτσι, οι φορείς των τατουάζ, καθιστώντας το σώμα τους, στην πιο ορατή του ύπαρξη, την επιδερμίδα, ανοικτό βιβλίο των βιωματικών τους εναποθέσεων και ιζημάτων αλλά και σιωπηλό ηχείο των φιλοσοφικών τους για την ζωή, προσωπικών δηλώσεων δομούν ενεργά την κοινωνική τους ταυτότητα.

Οι εθνολόγοι μελετητές των τατουάζ υποδεικνύουν την αρχαία αλλά και οικουμενική ιστορία της 'δερματοστιξίας' (δες Gilbert, Steve (2000). The tattoo history source book <http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/chinese_japanese_tattoos.html>. New York: Juno Books). Αρνούμενοι να αναγνωρίσουμε οποιαδήποτε σοβαρότητα στον μύθο της τυχαιότητας των αρχών του, όταν, δήθεν, πρωτόγονοι μετέφεραν τον καπνό και το χόμα από τα χέρια που άναβαν φωτιά στο πρόσωπο και το σώμα, για να αναγνωρίσουν την διακοσμνητική διάσταση των σημαδιών αυτών, καταγράφουμε τις ιστορικές για το τατουάζ μαρτυρίες στους λαούς από την Μέση Ανατολή μέχρι την Πολυνησία, όπου το τατουάζ ήταν διακριτικό ταξικής θέσης, τελετή ενηλικίωσης ή 'διάβασης' (rite of passage) ή και θεραπευτικός εξορκισμός - κάτι απ' όλα, κάτι θα κολλάει: οι εθνολόγοι! Ο James Cook μετέφερε τις εμπειρίες του από την Πολυνησία στην Δύση, κι ίσως την προέλευση της λέξης 'tattoo' από την Αϊτή ('tatu'),

όπου σημαίνει 'το χέρι που σχεδιάζει τρίβοντας', ή κάτι τέτοιο (θεωρία που ανετράπη, αφού κι οι Δυτικο-Ευρωπαίοι γνώριζαν ήδη για τα τατουάζ!). Σαν πρακτική χειροτεχνία δεν άλλαξε και τόσο η ζωγραφική από τους Παπούα στον Ρέμπραντ!

Κι υπάρχει βέβαια ο πόνος. Παροδικός πόνος για μόνιμη, διαρκή ομορφιά; Ή, παροδικός πόνος για επιμένουσα μεταμέλεια; Είναι το κόστος αυτό του πόνου μέρος της έννοιας του τατουάζ, δίνει το αδιάσπαστο και προσωπικό δέσιμο με το τατουάζ το βάθος του; Συνίσταται σε αυτό η ομορφιά του; Αλλά, ποια ομορφιά; Κάθε έργο τέχνης, κάθε μορφή του ωραίου, διεκδικεί για τον εαυτό της την αναγνώρισή της ως ενός τύπου του ωραίου, ενός τρόπου αισθητικοποίησης κάποιου υλικού δημιουργήματος σε κάποιο δικό του μέσο ή φορέα: πέτρα ή μάρμαρο, μέταλλο ή ξύλο, καναβάτσος ή χαρτί.

Αλλ' ενώ υπάρχουν σοβαρές φιλοσοφικές αναδιφάσεις πάνω στην θεωρία του 'ωραίου' που επιχειρούν να εξηγήσουν την αντίληψη του τατουάζ ως μορφής τέχνης, τα ερωτήματα αν τα τατουάζ ή 'δερματοστιξίες' συνιστούν μια μορφή τέχνης, με υλικό τους την ζωντανή επιφάνεια της ανθρώπινης επιδερμίδας, καλούν επίσης και να προταχθεί το ερώτημα κατά πόσο εζω-γραφήματα που δεν ξεφεύγουν από το επίπεδο του 'kits' μπορούν όντως να αναγορευθούν σε τέχνη, έστω κακή τέχνη.

Πολιτισμική κοινωνιολογία του τατουάζ

Το βέβαιο είναι ότι τα στίγματα του τατουάζ επιφέρουν και την διάσταση του κοινωνικού στίγματος, προβάλλοντας συνυποδηλώσεις ανταρσίας και περιθωριοποίησης. Μιας περιθωριοποίησης αυτόκλητης κι αυτοεπιβεβλημένης, που ωστόσο συνείρει το παράδοξο να διαφορίζει την ίδια ώρα που κατατάσσει, που ξεχωρίζει αντάρτικες ταυτότητες ενώ διαφημίζει πιστή συμμετοχή σε μια ομάδα.

Οι υποβολές αντρικής σκληράδας των τατουάζ παραπέμπουν, εξ άλλου, και στις ιδεολογικές παραστάσεις των ομάδων υποκοουλτούρας που φέρουν τα τατουάζ ανάμεσα στα πιο φανερά και δεικτικά πιστής συμμετοχής σύμβολα κι εμβλήματα τους. Έτσι, ανάμεσα στις διάφορες ανθρωπιστικές επιστήμες, που αναλύουν πτυχές του φαινομένου

της δερματοστιξίας, είναι η πολιτισμική κοινωνιολογία.

Η υποκοουλτούρα του metal

Λίγα δημοφιλή πολιτισμικά φαινόμενα έχουν στην κοινή, mainstream αντίληψη συνδεθεί και στιγματιστεί για την εγγενή τους σχέση με την οργή και την βία, την διαστροφή και την αντικοινωνικότητα, μέχρι την λατρεία της μεταφυσικής του σκότους και τον σατανισμό. Αν και κοινωνιολόγοι μελετητές του heavy metal, όπως η Deena Weinstein, καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο De Paul του Chicago, (Heavy metal: A Cultural Sociology, Lexington Press: Toronto 1991), αντιτίθενται ότι το heavy metal όπως τα blues καταφάσκουν με την διονυσιακή ένταση της μουσικής την ζωή κι όχι την καταστροφή, παραμένει ότι το κυρίαρχο θέμα στο heavy metal είναι η καθ' υπερβολήν και χωρίς συμβιβασμούς αντίσταση στην καθώς πρέπει κοινωνία, εκφρασμένη στην εκρηκτική ένταση του ήχου του και τους ασεβείς, γήινους στίχους του. Έτσι, εμμένοντας στην 'αλήθεια' ως προεξάρχουσα αρετή των μελών και λειτουργών του, εννοώντας μ' αυτήν την ασυμβίβαστη κι αυτοθυσιαστική καθαρότητα του νεανικού αντάρτικου πνεύματός του, το heavy metal διχάζει ανάμεσα σε αυτούς των οποίων οι ευαισθησίες και τα αυτιά προσβάλλονται από την ασεβή αγριάδα του ήχου και των στίχων του, κι αυτούς που το χαιρετίζουν για το όλο ενέργεια αντάρτικο πνεύμα του.

Σύμβολα πασιφανή και ανεξίτηλα της περιθωριοποίησης και του σκοτεινού ύφους συνιστούν την περιβολή του metal. Κι ανάμεσα στα άλλα τέτοια σύμβολα των μελών της υποκοουλτούρας του heavy metal, κι ίσως η πιο πολύχρωμη, είναι τα τατουάζ. Οι παραστάσεις τους συνείρουν τις εικόνες χάους και καταστροφής ή καταδίκης με τα οποία συνδέεται η φιλοσοφία του ακραίου, στην ένταση του ήχου του, οργισμένου μουσικού αυτού είδους: δράκοι, μεσαιωνικά όπλα, goth μορφές, ρητά κι ονομασίες από metal μπάντες με γοθτικούς χαρακτήρες. Ο χώρος προβολής τους στους άνδρες είναι συνήθως στο μπράτσο, που τα T-shirt αφήνουν ακάλυπτο, και που οι metalheads τείνουν να έχουν υπεργυμνασμένο και φουσκωτό, υποβάλλοντας προέλευση και ιδεολογική προσκόλληση

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

στην εργατική τάξη, τους blue collars. Οι γυναίκες τείνουν να έχουν μικρότερα tattoos, συνήθως στο πάνω μέρος της πλάτης, στο μπράτσο ή, ψηλά πάνω από το στήθος. Το βέβαιο είναι ότι τα τατουάζ συνιστούν δείκτες βιωματικής κι ισόβιας αφοσίωσης στην υποκουλτούρα του heavy metal: είναι ανεξίτηλα και μόνιμα.

Και φανερά. Όσο πιο μεγάλα και λιγότερο κρυπτόμενα τα τατουάζ, τόσο περισσότερο διαφημίζουν αφοσίωση στην υποκουλτούρα του metal, στην οποία ο πιστός δείχνει να αφιερώνει το ίδιο του το σώμα. Όπως και το πολύ μακρύ μαλλί, ένα άλλο εκούσιο στίγμα που συνιστά και το πιο διακριτό χαρακτηριστικό της περιβολής του heavy metal. Η προφάνειά του όπως κι η μονιμότητα των tattoos χρησιμεύει και στο να ξεχωρίζει τους πραγματικούς πιστούς από τους 'weekend warriors', αυτούς με την 'part-time' αφοσίωση στην υποκουλτούρα. Δείκτες αυτής της μονιμότητας και προφάνειας συνιστούν τα σήματα αδιαμφισβήτητης αφοσίωσης, τους σταυρούς που εκούσια σηκώνουν τα μέλη της 'in-group' διαφοροποιήσης. Ο ιδρυτής, μπασίστας και τραγουδιστής της αμερικανικής death metal μπάντας από την Tampa της Φλόριδας, των Deicide, Glen Benton, φέρει έναν εγκαυστικό ανάποδο σταυρό στο μέτωπο. Δεν μπορείς να αποταθείς για δουλειά σε τράπεζα με το ανεξίτηλο αυτό σύμβολο του σατανισμού (που, ειρωνικά, είναι και το σύμβολο στον θρόνο του Πάπα, αφού υποδηλοί τον αναστροφή σταυρό της σταύρωσης του Αγίου Πέτρου!)

Το όνομα της ιδρυτικής του heavy metal μπάντας των Black Sabbath (στην αγγλοσαξωνική εκδοχή - οι Αμερικανοί δείχνουν προς Led Zeppelin μερπά) δεν ακούγεται σαν δάδα φωτός, αλλά ο συνιδρυτής (με τον Ozzy Osbourne) μπασίστας και στιχουργός Geezer Butler, παρότι επηρεασμένος φανερά από τον πνευματιστή λογοτέχνη Aleister Crowley, αρνείται πεισματικά κάθε σχέση με τον σατανισμό, που κυρίως χαρακτηρίζει νορβηγικές και σουηδικές, ή πολωνικές, αλλά και ιαπωνικές death metal και black metal μπάντες όπως οι Marduk, οι Gorgoroth, οι Mayhem και οι Dark Funeral. Η μουσική των τελευταίων είναι σκοτεινή αλλά μελωδική, ωστόσο τα σκηνικά σύμβολα στα κονσέρτα τους όζουν Σατανισμού: καψίματα εκκλησιών, πενταγράμματα, μισανθρωπία, αυτοακρωτηριασμοί, πτώματα, ενώ οι στίχοι τους επιμένουν σε αναφορές στον Άδη με τίτλους των άλμπουμ όπως Hell, End Times και Minds of Evil, με συνέπεια να τους βάλουν στο στόχαστρο χριστιανικές οργανώσεις. Ο τίτλος του καιρίου άλμπουμ των Mayhem: 'De Mysteriis Dom Sathanas' δεν αφήνει πολλές αμφιβολίες, κι ακόμη λιγότερες η δολοφονία του κιθαρίστα τους 'Euronymous', από

τον μπασίστα τους Varg Vikernes. Πάντως, ό,τι όζει δεν είναι Ozzy και μεγάλες μπάντες που ορίζουν το είδος μόνο παιγνιωδώς, 'tongue in cheek', κάνουν μαύρες αναφορές σε σατανικά σύμβολα, αν και το σκοτεινό ύφος του χάους κι ο επιθετικά βαρύ ήχος χαρακτηρίζουν τους μεγάλους του είδους όπως οι Slayer, Celtic Frost, Venom, Judas Priest και Motorhead - να σημειώσουμε ότι, ιστορικά, το βαρύ, ρυθμικό μπάσο του metal οφείλεται εν πολλοίς στο χάσιμο σε δυστύχημα των δακτύλων του Iommi που συμβιβάστηκε κατεβάζοντας τους τόνους των χορδών του. Κι όπως παρατηρεί η Deena Weinstein, στον επιταχυνόμενο κατήφορο στην σκοτεινή απειλή, το 'LOVE' των αγαπησιάρικων παιδιών των λουλουδιών και

του ροκ του Γούντσον είχε μετασφραγεί στην λατρεία του αντιθέτου του: 'EVIL'! 'Ενσωματωμένο στα τατουάζ των δοσμένων στο είδος 'ψυχή τε και σώματι!'

Ανακεφαλαιώνουμε τις σκοτεινές αυτές παραγράφους με τους, παραστατικούς για το heavy metal, στίχους από το Paradise Lost του Μίλτωνα (σατανιστή δεν θα τον έλεγες!):

**Sonorous metal blowing martial sounds
At which the universal host upsent
A shout that tore Hell's concave,
and beyond
Frighted the reign of Chaos and old Night.**
(Paradise Lost, στίχοι 540-3)

**Γοργόνες και μάγες:
τα τατουάζ των ναυτικών**

Η καρδιά στο μπράτσο. Είναι κι εκείνα τα τατουάζ που πρωτίστως ζητούν αυτήν την μονιμότητα, έστω κλέβοντας την ψευδαίσθηση μιας 'στιγμής αιωνιότητας', μια αυταπάτη σίγουρως

κατοχής. Η έντυπη μήνμη που δίνει στο κορμί την ταυτότητά του στην εικαστική παράσταση αυτής της έμμονης προσκόλλησης. Είναι εκείνες οι καρδιές, οι γοργόνες, τα γυναικεία ονόματα. Τα τατουάζ των ναυτικών, των ανθρώπων του συνεχούς φευγιού, της πρόσκαιρης συνάντησης, της πάντα επικείμενης αναχώρησης. Ανήκουν, βέβαια, τα τατουάζ των ναυτικών στην διενέργεια με το κορμί προσωπικών δηλώσεων, την εγχάρκτη έκφραση βιωματικών καταστάσεων, την αποτύπωση στο κορμί των εμπεισιών της ψυχής.

Φυγάδες κι απόκληροι της κοινωνίας, όπως οι φυλακισμένοι, φορούν το 'διάσημον' αυτής της κοινωνικής ταυτότητας, σαν καμάρι αλλά και εξορκισμό των δυσάρεστων της ζωής τους συνθηκών, που τις 'απενεργοποιούν' φορώντας τις σαν συνειδητοποιημένη κοινωνική, πες ταξική, ταυτότητα. Ταξίδι της ζωής, στην πιο πονεμένη κυριολεξία του, σ' αυτές τις εγκαυστικές σφραγίδες αποτυπώνονται εγχάρκτες ανακλήσεις που αναβιώνουν τους παροδικούς, τους τόσο σύντομους σταθμούς της. Λάφυρα θριαμβικά, ή πληγές καρδιάς που πίοτερα δεν δικαιούνταν, ξόρκια της απώλειας και της λήθης, από μια αγκαλιά, ένα λιμάνι, ένα σπίτι που κάποτε, κάπου υπήρξε κι ακόμα περιμένει, αραξοβόλια που σέρνει ετούτο το κορμί μαζί του, όρκοι και μνήμες που δεν αφήνονται πια να οβήσουν. Δαρμένη απ' τους καιρούς, πόσο βαθιά όσα ιστορεί ετούτη η επιδερμίδα.

**Ψυχολογικές και ψυχοπαθολογικές
ερμηνείες του τατουάζ**

Αιτίες ή λόγοι; Εθνολόγοι, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί και φιλόσοφοι (να τρυπώσουμε και το μετέ μας!) τείνουν να ερμηνεύουν τους «λόγους» (reasons) που ωθούν κάποιον να αποτυπώσει ένα ανεξίτηλα υπογραμμένο μήνυμα ή δι-

ακριτά σημεία ταυτότητάς του στο δέρμα του, την πιο προφανή, προσωπική βιτρίνα του στον κόσμο. Όλοι θέλουν να είναι «κάποιοι», να δηλώσουν ή διαδηλώσουν την αλήθεια της ταυτότητάς τους, ό,τι είναι ή τους έκανε η ζωή, καταγράφοντας ανεξίτηλα ως ψήγματα της αλήθειάς τους ακόμη και τα πλήγματα της ζωής, ταυτόχρονα ξερκίζοντάς τα με την υπερήφανη δημόσια αποδοχή τους. Σαν πράξη ελευθερίας, όπως εννοείται ότι είναι, στον μεταφυσικό ορισμό της, η πράξη.

Οι ψυχολόγοι και ψυχαναλυτές, αντίθετα, εδράζουν την επιστημονικότητα της «επιστήμης» των στην διαλεύκανση των «αιτιών» (causes) που μας «ωθούν», με ψυχαναγκαστική, άρα άλογη αναγκαιότητα, ως ορμέμφута ή «σύνδρομο» σε συμπεριφορές που γνωρίζονται κι αναγνωρίζονται σε αναφορά προς κλινικά προσδιοριζόμενες ψυχικές καταστάσεις: νευρώσεις, συμπλέγματα και άλλα κρύφια που καλείται να αποκαλύψει ο ψυχαναλυτικός καναπές.

Για παράδειγμα, στο βιβλίο της «Κάτω Από Το Δέρμα» (Under the Skin: A Psychoanalytic Study of Body Modification. Routledge, London, 2010 - μτφ Κώστας Ζερβός, εκδόσεις Αρμός 2014) η καθηγήτρια Ψυχολογίας Alessandra Lemma επιχειρεί να φωτίσει τα «ψυχαναλυτικά κίνητρα που κάνουν τους ανθρώπους να τρυπούν το σώμα τους (piercing), να κάνουν τατουάζ, αισθητικές επεμβάσεις ή να το μεταβάλλουν με άλλους τρόπους», ανεξάρτητα αν οι διαδικασίες αυτές προκαλούν πόνο. Κρίνει, πιστή στις φροϋδικές αρχές της κλήσης της, ότι τα κίνητρα για εκτεταμένες τροποποιήσεις της επιφάνειας του σώματος και η υπερβολική ενασχόληση με την εμφάνισή του, προέρχονται από τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου - κάτω από το δέρμα. «Κίνητρα»; Διαβάστε ορμέμφута, νευρώσεις, συμπλέγματα,

«ιδεοψυχαναγκαστικές διαταραχές» (Obsessive Compulsive and Related Disorders). Διερχόμενη το φάσμα η ιστορία ψυχολογικών θεωριών η Lemma σταματά στην θεωρία της «Διαταραχής Σωματικής Δυσμορφίας» (Body Dysmorphic Disorder, BDD), στην κατηγορία των Σωματομορφων Διαταραχών (Somatoform Disorders). Πρόκειται, εξηγούν οι ψυχολόγοι, για εμμονές δυσανοχής προς την μορφή του σώματος, με κύριο χαρακτηριστικό της τις έμμονες σκέψεις και τις ψυχαναγκαστικές, τελετουργικές πράξεις, με στόχο την έγκριση από τα έξω. Η Lemma παραπέμπει στο φροϋδικό παράδειγμα «ασθενούς» του φροϋδικού Φρόυδ, που έκρινε από το σχήμα της μύτης του ότι ήταν λύκος ή λυκάνθρωπος. Θα περιμένετε από τον Φρόυδ να το ερμηνεύσει ως φόβο ευνουχισμού - και δεν τολμά να υποθέσει τι θα έλεγε επ' αυτού ο Lacan.

Το κοινό σημείο είναι ότι οι ψυχολόγοι ερμηνεύουν την δερματοστιξία και την (άλογη γι' αυτούς) επιλογή του πόνου και της ανεξίτηλης, δημόσιας προσηγορίας, με όλες τις συνέπειες κοινωνικού στιγματισμού, ως ψυχαναγκαστική και άρρωστη. Άρα και «αρρωστημένη»; Τα πραγματολογικά του παρόντος κειμένου παραπέμπουν σε αυτή την τάση ερμηνείας των τατουάζ ως αποκλίνουσας, διαταραγμένης κι ακόμη, έως παραβατικής συμπεριφοράς. Εγγραφή ως φιλοσοφούσα αρωγή σε αντίδραση της «οργισμένης» metalhead, κατά τα άλλα γλυκιάς ανιψιάς μου, σε ανάρτηση γιατρού που έκρινε ή κατέκρινε τα τατουάζ ως διαταραγμένη συμπεριφορά νεαρών κυρίως ανθρώπων που υιοθετούν μόνιμες, «ανεξίτηλες» ταυτότητες, αγνοώντας ότι ο χρόνος αλλάζει τα πάντα και τους πάντες. Ένα κρυφώς υποτιμητικό «περιμένετε να ωριμάσετε δηλαδή!» Η αντίδραση της ανιψιάς εννοεί ως αντίδραση κατά ενός αντιδραστικού!!!

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Νίκος Μωραΐτης

«Κάθε μέρα
ζω για ένα
τραγούδι
που θα
συγκινήσει
δέκα
εκατομμύρια
Έλληνες...»

Συνέντευξη // Από την πρώτη λέξη ξέρω -ιδεατά- για ποιον γράφω. Άλλο αν θα τα φέρει η ζωή να το πει εκείνος ή κάποιος άλλος. Οι στίχοι μου δεν υπάρχουν χωρίς φωνή, εξαρχής

ΠΟΛΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ο πολύ δημοφιλής Έλληνας στιχουργός Νίκος Μωραΐτης, με ένα δυναμικό 350 και πλέον τραγουδιών, με πολυάριθμες και τεράστιες επιτυχίες, αναφέρεται στην πορεία του, στην ελληνική δισκογραφία, μιλά για τον ιδιαίτερο «τρόπο» με τον οποίο γράφει τους στίχους του, μας λέει τις απόψεις του για τα νέα παιδιά που προσπαθούν να «καταφέρουν» να πραγματοποιήσουν το όνειρό τους, και πολλά άλλα...

Έχεις αγαπηθεί για τους πολύ πετυχημένους στίχους σου, τους οποίους τραγούδησαν πολυάριθμοι Έλληνες ερμηνευτές και ερμηνεύτριες. Όταν ρίξεις μια ματιά πίσω στον χρόνο ποιο είναι το συναίσθημα που κυριαρχεί σήμερα μέσα σου; Πώς να είναι αυτό το χαμόγελο; Μάλλον χαμόγελο απορίας. «Εγώ τα

έγραφα αυτά;». Δεν έχω την επίγνωση των τραγουδιών μου, δεν τα κρατάω από το λουρί, κι έτσι συχνά τα ακούω σαν ξένα. Χαίρομαι όταν συνεχίζουν να αγαπιούνται, λυπάμαι όταν ξεχνιούνται, ενθουσιάζομαι όταν ανακαλύπτονται, αλλά από μακριά. Σαν ένας γονιός που τα παιδιά του σπουδάζουν στην Αμερική κι εκείνος μαθαίνει από εδώ για τις επιδόσεις τους.

Έχει ωράριο η έμπνευση; Υπάρχει οργάνωση στην κατάθεσή σου τη δημιουργική;

Καμιά! Φαντάζομαι ότι κάτι τέτοιο απαιτείται όταν γράφεις κάτι μεγάλο - ένα μυθιστόρημα, ένα σενάριο, ένα θεατρικό έργο. Ο στίχος, αυτό το θαυματάκι των λίγων λέξεων, έρχεται και σε βρίσκει ακαριαία. Δεν σε ρωτάει ούτε αν έχεις δουλειά, ούτε αν κοιμάσαι εκείνη την ώρα. Προσωπικά, εκείνη τη στιγμή δεν καταλαβαίνω πολλά πράγματα, γίνομαι ένας στενογράφος του αισθήματος που τρέχει να προλάβει αυτό που του υπαγορεύεται.

Όταν βρεθούν οι πρώτες λέξεις

www.simerini.com.cy

ενός στίχου σου σε λευκό χαρτί, έχεις στο μυαλό σου τον ερμηνευτή ή την ερμηνεύτρια αυτόματα;

Καθετί που γράφω το τραγουδάω την ίδια στιγμή μέσα μου -με μία υποτυπώδη, δική μου μελωδία- με τη φωνή ενός τραγουδιστή που αγαπώ. Πότε γίνομαι Χαρούλα και Δήμητρα, πότε Νταλάρας και Μπτροπάνος. Από την πρώτη λέξη ξέρω -ιδεατά- για ποιον γράφω. Άλλο αν θα τα φέρει η ζωή να το πει εκείνος ή κάποιος άλλος. Οι στίχοι μου δεν υπάρχουν χωρίς φωνή, εξαρχής.

Θα ήθελες να ζούσες την εποχή του '60; Θα ήθελες να έγραφες τραγούδια για τον Μπιθικώτση ή τον Καζαντζίδη;

Αχ, την ξέρεις καλά την απάντηση αυτή... Τι ευλογία θα ήταν! Κυρίως, ευλογία να υπάρχουν σε μία εποχή δημιουργίας και όχι παρακμής. Να σε οδηγεί η εποχή να γίνεσαι μεγαλύτερος από αυτό για το οποίο έχεις γεννηθεί. Ένα τραγούδι μου τραγούδησε η Βίκυ Μοσχολιού, στα τελευταία της πια. Δεν μπορείς να φανταστείς τι περηφάνια έχω.

Οι συνθέτες και οι ερμηνευτές συχνά είναι ιδιόρρυθμοι άνθρωποι. Κάποιες φορές μπορεί να είναι απρόσιτοι ή δύσκολοι στην προσέγγισή τους. Σε επηρεάζει ο χαρακτήρας ενός καλλιτέχνη; Είναι ο χαρακτήρας κάτι που σε κάνει να αποφασίσεις εάν θα κάνεις κάποια συνεργασία ή μετράς μόνον το τάλεντο του;

Ξέρεις, εδώ με βοήθησε πολύ μία ιστορία των γονιών μου. Έτυχε, στα χρόνια του '70, να βρεθούν στην ίδια παρέα με έναν συνθέτη που θαύμαζαν. Συνειδητοποιούσαν από κοντά ότι ήταν βρόμικος, τσιγκούνης, μισογύνης κ.λπ. Μου έλεγε η μάνα μου από παιδί: «Άλλο το έργο, άλλο ο άνθρωπος. Μείνε στο έργο». Μένω πάντα στο έργο. Δεν με ενδιαφέρει ο χαρακτήρας. Όχι μόνο στις συνεργασίες μου, αλλά και ως προς την προσωπική μου στάση. Μπορώ να θαυμάζω τον άλλον για το έργο του σαν θεό, να ανατριχιάζω εκείνη την ώρα με ένα τραγούδι του, χωρίς να σκέφτομαι τη μικρή πλευρά που έχει και όλοι μας έχουμε. Είναι λυτρωτικό αυτό. Μου επιτρέπει, ενώ είμαι σχεδόν είκοσι χρόνια στον χώρο, να έχω ακόμα μύθους ζωντανούς.

Ο θαυμασμός των εξαιρέσεων Κοίταξε λίγο γύρω σου μέσα από τη σημερινή ελληνική πραγματικότητα και ανάφερε δύο πράγματα που σε ενοχλούν και τρία πράγματα που θαυμάζεις και είσαι περήφανος γι' αυτά...

Με ενοχλεί ο νέος εμφύλιος που ζούμε, με επίκεντρο τα social media. Τόσα χρόνια, τόσες προσπάθειες συμφιλίωσης για να καταλήξουμε, το 2016, σε «μερκερόδουλους» και «σανοφάγους». Τι κρίμα που αυτός ο λαός δεν μπόρεσε να βρει τι τον ενώνει. Κι από την άλλη, ο θαυμασμός των εξαιρέσεων: Θαυμάζω τη δουλειά που γίνεται στο ελληνικό θέατρο, τον Πετρούνια την ώρα που ανατρέπει τη βαρύτητα, ένα δημόσιο πρόσωπο που λέει χωρίς φόβο την αλήθεια του.

Οι στιχουργοί άλλοτε γράφουν πάνω σε δεδομένη μουσική κι άλλοτε περιμένουν τον συνθέτη να «πατήσει» πάνω στα λόγια τους για να γράψει τη μουσική. Ποιος από τους

δύο δρόμους σε εκφράζει περισσότερο και γιατί;

Και οι δύο. Γράφω μόνος μου όταν έχω κάτι να πω. Κι όταν νιώθω ότι δεν έχω, έρχεται μία μελωδία και μου ανοίγει το στόμα, μου κατεβάζει λόγια, μου ανοίγει την κλειστή μου βρύση. Όσο περνάει ο καιρός, επιζητώ τη δοσμένη μελωδία και για έναν ακόμη λόγο: Με βγάζει από τις ευκολίες μου, μου ζητάει συλλαβές που δεν θα έβγαζα, με οδηγεί σε διαδρομές που δεν θα πήγαινα.

Θαρρώ πως η μισή Ελλάδα γράφει στίχους. Κάτι, για μένα, πολύ όμορφο και συγκινητικό, διότι αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες όχι μόνο αγαπάνε να ακούνε το τραγούδι μας, αλλά ταυτόχρονα θέλουν να είναι δημιουργικοί. Σχολίασε, αν θες, αυτήν τη δήλωσή μου, και παράλληλα πες μου ποιος είναι ο λόγος που ελάχιστοι ξεχωρίζουν στο τέλος της μέρας σαν χαρισματικοί στιχουργοί;

Μου αρέσει η οπτική σου, η σύνδεση που κάνεις με τη δημιουργία. Το ότι λίγοι φτάνουν ως το τέρμα, με μελαγχολεί. Κάποιοι όντως δεν έχουν κάτι να δώσουν στην τέχνη. Βλέπω όμως πολλούς στίχους παιδιών που μου στέλνουν στο διαδίκτυο. Κάποιοι είναι τόσο καλοί, δεν έχουν όμως την τύχη που είχα εγώ, να με σπρώξει ένας άνθρωπος στο φως. Εμένα η Γαλάνη με έσπρωξε στο φως - και της το χρωστάω πάντα.

Λευτέρης Παπαδόπουλος. Νίκος Γκάτσος. Μάνος Ελευθερίου. Μια φράση για τον καθένα...

Λευτέρης Παπαδόπουλος: Ο μέγιστος. Πήρε τη λάσπη του χωματόδρομου του '60 και την έπλασε σε ποίηση. Νίκος Γκάτσος: Ποιητής ουρανού και γης. Μάνος Ελευθερίου: Ο Μεγάλος Πολιτικός. **Γιατί σου έχει τόση αδυναμία ο Πρόεδρος; (Λευτέρης Παπαδόπουλος)** Έλα ντε! Αναρωτιέμαι κι εγώ συχνά! Η αγάπη του είναι το μεγάλο δώρο που μου έδωσε ένας χώρος, συχνά αφιλόξενος και μικρόψυχος. «Είσαι ο φιλαράκος μου;», λέει, κι εγώ ξεχειλίζω από συναίσθημα που δεν μπορώ να περιγράψω. Οποτε με καλεί για φαγητό, τρώω λαίμαργα την Ιστορία του τραγουδιού.

Γιώργος Νταλάρας. Άλκηστις Πρωτοψάλτη. Μιχάλης Χατζηγιάννης. Μια φράση για τον καθένα...

Γιώργος Νταλάρας: Το όνομα δίπλα από τη λέξη «τραγουδιστής» στο λεξικό.

Άλκηστις Πρωτοψάλτη: Το συναίσθημα του νεογέννητου πριν από το πρώτο κλάμα.

Μιχάλης Χατζηγιάννης: Αν δεν είχαμε συναντηθεί σε συνθήκες εμπορικής τρέλας, θα είχαμε κάνει σημαντικά πράγματα.

Ύστερα από περίπου 350 τραγούδια, πολλά από τα οποία έγιναν τεράστιες επιτυχίες, μπορείς να πεις ότι ακόμα ονειρεύεσαι για ένα τραγούδι που θα συγκινήσει δέκα εκατομμύρια Έλληνες;

Κάθε μέρα. Γι' αυτό ζω.

Πιστεύεις ότι ανάμεσα στα νέα παιδιά θα γεννηθεί ένας νέος τεράστιος στιχουργός, όπως αυτοί που προανέφερα;

Ναι. Και εύχομαι να έχω τη γενναιοδωρία να τον παραδεχτώ και όχι να τον μισώ, όπως είναι ο εύκολος δρόμος του χθες προς το αύριο.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

«Υστερα μένει η θάλασσα» Η από ψυχής αφήγηση της ιστορίας της Γιαλούσας

Συνέντευξη // «Η ταινία αποτελεί μία τεκμηρίωση της ανθρώπινης στάσης απέναντι στον πόλεμο, τον εγκλωβισμό και τη βίαιη ανατροπή εν γένει»

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Γιώργος Κούμουρος και Χρίστος Γεωργίου, με όπλα το αναπαλλοτρίωτο των αναμνήσεων και το αδιαπραγμάτευτο της ελπίδας, ένωσαν τις δυνάμεις τους για να καταγράψουν την ιστορία του χωριού τους, της κατεχόμενης Γιαλούσας, μέσα από τις ιστορίες των δικών τους και των δικών της ανθρώπων. Να την καταγράψουν «απλά, όπως την ακούγαμε χρόνια τώρα ή όπως τη ζήσαμε και εμείς οι ίδιοι».

Αποτέλεσμα, ένα συγκλονιστικό φιλμ για την εμπειρία του ξεριζωμού και της απώλειας, που αποτελεί, ήδη, υφάδι της συλλογικής μνήμης, αλλά και παρακαταθήκη για το μέλλον, μέσα από μια πορεία οδυνηρή, «αλλά και όμορφη και λυτρωτική κάποιες φορές».

Θεωρείτε ότι με την ταινία οι ατομικές αναμνήσεις -δεδομένες μιας προσωπικής ιστορίας- μετατρέπονται σε στοιχείο της συλλογικής μνήμης;

Εκείνο που ήταν καθοριστικό για μας στην επιλογή του θέματος και κριτήριο για την επιλογή των προσώπων τα οποία προσεγγίσαμε ήταν η πεποίθηση ότι οι ιστορίες αυτές ξεφεύγουν από το προσωπικό και αντικατοπτρίζονται στον χώρο της συλλογικής μνήμης. Η πανανθρώπινη διάσταση των προσωπικών αυτών αφηγήσεων επιβεβαιώθηκε από τα πρώτα στάδια της έρευνάς μας.

Το ίδιο αντιληφθήκαμε όλες αυτές τις μέρες ακούγοντας σχόλια αυτών που είδαν την ταινία. Η ταινία μίλησε με τον ίδιο τρόπο στις ψυχές αυτών που είτε βίωσαν μίαν άλλη προσωπική ιστορία στη Γιαλούσα, είτε δεν έζησαν καν στη Γιαλούσα. Αυτό καταδεικνύει πως τέτοιες αναμνήσεις συγκλονιστικών γεγονότων αποτελούν δομικά στοιχεία της συλλογικής μνήμης.

Η καταγραφή της μνήμης συνιστά, από μόνη της, μια πολιτική πράξη. Πέραν τούτου, ωστόσο, ποιες άλλες πολιτικές διαστάσεις επιχειρεί

να μοκλεύσει η ταινία όσον αφορά τα τραγικά γεγονότα του '74, τη συνέχιση της τουρκικής κατοχής και τη διαιώνιση του Κυπριακού;

Με την ταινία δώσαμε την ευκαιρία σε κάποιους ανθρώπους να εκφράσουν την αδικία που νιώθουν για το ό,τι έχουν υποστεί. Από τη μία μέρα στην άλλη οι άνθρωποι αυτοί αναγκάστηκαν να παραδώσουν τα κλειδιά του σπιτιού τους, έχασαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα, ξηλώθηκε η ζωή τους. Χωρίς να φτάνει σε τίποτα.

Στόχος μας λοιπόν είναι μέσα από

την ταινία να επαναπροσδιοριστεί το πρόβλημα ως θέμα κατάργησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πως μόνον η αποκατάσταση αυτών των δικαιωμάτων μπορεί να άρει αυτή την αδικία. Μόνον έτσι δικαιούμαστε να ελπίζουμε σε μία δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού.

Πέρασαν πολλά χρόνια, όπου αναμασώντας λέξεις ή φράσεις ξεφύγαμε από την ουσία του θέματος. Φτάσαμε στο σημείο, παραδείγματος χάριν, να αντιμετωπίζουμε το Κυπριακό ως οικονομικό πρόβλημα. Και να ακούμε με

έκπληξη πως είναι μια πολύ καλή ευκαιρία επανεκκίνησης της οικονομίας.

Πώς όμως το αντιλαμβάνεται αυτό ο Κερυνειώτης, που του είπαμε ξεκάθαρα ότι δεν θα μπορέσει ποτέ να πάει στην Κερύνεια και πώς άραγε ο Αμμοχωστιανός, που έχει έτοιμες τις βαλίτσες για επιστροφή τα τελευταία 42 χρόνια;

Είναι μία αδυναμία της πολιτικής μας ότι έχουμε φτάσει στο σημείο να αναθεωρούμε το τι είναι δίκαιο ή άδικο σαν λύση του Κυπριακού. Το Κυπριακό και η επίλυσή του δεν είναι υποκειμε-

«Η ταινία ξεκινάει με τις ανέμελες μέρες του '60, για να καταλήξει στις μέρες μας, όπου οι άνθρωποι που έζησαν αυτά τα γεγονότα ακόμα βρίσκονται αντιμέτωποι με τις όποιες συνέπειες αυτά προκάλεσαν και προκαλούν ακόμα και σήμερα»

www.simerini.com.cy

νικό θέμα και κατ' ουδένα τρόπο δεν θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται κάτω από ασφυκτικά περιθώρια χρόνου, με την απειλή να κρέμεται κάθε φορά πάνω από το κεφάλι μας.

Το «Υστερα μένει η θάλασσα» προβλήθηκε, ήδη, με ιδιαίτερη επιτυχία τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό, ενώ έχει επιλεχθεί, επίσης, ως επίσημη συμμετοχή στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αλεξάνδρειας αυτόν τον μήνα. Ποια γένση αλλά και ποια υποχρέωση αφήνει σ' εσάς αυτή η μετατόπιση από τον ιστορικό χρόνο του φιλμ, στην απαίτηση του παρόντος;

Χαιρόμαστε για την επιτυχία της ταινίας, η οποία αποδεικνύει ότι η ιστορία των ανθρώπων αυτών δεν περιορίζεται στη Γαλλία ή στην Κύπρο. Είναι μία τεκμηρίωση της ανθρώπινης στάσης απέναντι στον πόλεμο, τον εγκλωβισμό και τη βίαιη ανατροπή εν γένει.

Η ταινία ξεκινάει με τις ανέμελες μέρες του '60, για να καταλήξει στις μέρες μας, όπου οι άνθρωποι που έζησαν αυτά τα γεγονότα ακόμα βρίσκονται αντιμετώπι με τις όποιες συνέπειες αυτά προκάλεσαν και προκαλούν ακόμα και σήμερα. Η διαχείριση αυτού του προβλήματος ήταν ένα από τα σημεία που ενδιέφερε την έρευνά μας. Πώς κάποιος, δηλαδή, αντιμετωπίζει ή πώς μεταφέρει στα παιδιά του το βάρος αυτών των αναμνήσεων; Πώς ζυγίζει την πιθανότητα της επιτροφής του στον τόπο του ως επισκέπτης, σε σχέση με την βεβαιότητα ότι ο τόπος του, όπως τον έζησε, δεν υπάρχει πια;

Αντικρίζοντας το κενό...

Πρωταγωνιστές του ντοκιμαντέρ είναι άνθρωποι που έζησαν τις βίαιες μέρες της εισβολής, την απανθρωπιά του εγκλωβισμού και τον αποκωρισμό από τα αγαπημένα τους πρόσωπα. Πώς αντέδρασαν στην «πρόκληση» της κάμερας να μιλήσουν γι' αυτά τα βαθιά και, προφανώς, τραυματικά τους βιώματα;

Λειτουργήσε πολύ θετικά ότι επιλέξαμε να μιλήσουμε σε δικούς μας ανθρώπους. Αυτή η οικειότητα τους βοήθησε να μας εμπιστευτούν τις ιστορίες τους, τις σκέψεις τους, τα παράπονά τους. Αυτό προσέδωσε μίαν αμεσότητα και μίαν αυθεντικότητα στις απαντήσεις τους, κάτι το οποίο διαμόρφωσε και το ιδιαίτερο κλίμα της ταινίας.

Ξεκινούσαν πάντα με ήρεμο πρόσωπο, με ένα χαμόγελο. Μετά, ξαφνικά συννεφιά!... Δένονταν τα χέρια και τα μάτια τους, στόχευαν στο κενό. Αγωνία και φόβος για την καταγίδα που έβλεπαν, ξανά, να έρχεται. Και μετά, στο τέλος, πίκρα και θυμός.

Εστίαζαν κυρίως στις μέρες εκείνες του εγκλωβισμού και του βίαιου αποκωρισμού από τα αγαπημένα τους πρόσωπα, για να καταλήξουν σχεδόν πάντα στο κενό που κουβαλούν, το κενό εκείνο που αφήνει η έλλειψη του τόπου που γεννήθηκαν. Αίσθηση που τους ακολουθεί, ακόμα και όταν επιστρέφουν σήμερα εκεί, σε ένα διαφορετικό «εκεί» από αυτό που αναγκάστηκαν να αφήσουν.

Πώς ήταν η μεταξύ σας συνεργασία; Θα υπάρξει, ενδεχομένως, και συνέχεια σ' αυτήν τη δημιουργική σύμπραξη;

Έχουμε συνεργαστεί ως σκηνοθέτες και σε άλλες δουλειές. Ενδεχομένως θα υπάρξει και στο μέλλον κάποια μορφή δημιουργικής σύμπραξης.

Πέραν της σχέσης αυτής, μας δένει και η συγγένεια. Είμαστε ξαδέλφια.

Λένε ότι η συνεργασία με την οικογένεια είναι τουλάχιστον προβληματική, και είναι αλήθεια... Υπήρχαν στιγμές όπου οι διαφορετικές μας τοποθετήσεις άνοιγαν ατελείωτες συζητήσεις για το πώς θα αντιμετωπίζαμε κάποια θέματα.

Ο σεβασμός όμως που αισθανόμαστε από κοινού για τους ανθρώπους που μας μίλησαν ήταν ο καταλύτης, ο οποίος συνέβαλε στον κοινό τρόπο αντιμετώπισης πολλών θεμάτων.

Καθοριστικό ήταν επίσης, γι' αυτόν τον συγκεκριμένο ιδιαίτερον χαρακτηριστικών του κάθε ενός από εμάς, το κλίμα συνεργασίας που αναπτύχθηκε με τους στενούς μας συνδημιουργούς, όπως ήταν η μοντέζ, ο διευθυντής φωτογραφίας αλλά και ο συνθέτης της μου-

σικής. Το ζητούμενο της ταινίας εν τέλει ήταν κοινό για όλους. Η από ψυχής αφήγηση της ιστορίας της Γαλλίας.

Η ταινία

Η ταινία παρουσιάστηκε με μεγάλη επιτυχία στο Διεθνές Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης τον Μάρτιο του '16, και τον περασμένο Αύγουστο στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού. Επίσης έχει επιλεχθεί ως επίσημη συμμετοχή στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αλεξάνδρειας τον ερχόμενο Σεπτέμβριο. Ήδη προβλήθηκε από το ΟΤΕ History, και προγραμματίζεται η προβολή της από το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης στην Αθήνα, την ΕΡΤ και το ΡΙΚ.

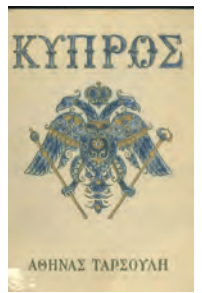
Προβλήθηκε, επίσης, στον κινηματογράφο Πάνθεον την περασμένη Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη.

Αποτελεί συμπαραγωγή της Lychnari Productions Ltd με το ΡΙΚ και είχε την υποστήριξη του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης.

ART AERILTD

Αθηνά Ταρσούλη

Η Αθηνά Ταρσούλη γεννήθηκε το 1884 και πέθανε το 1975. Ήταν Ελληνίδα ποιήτρια, συγγραφέας, αλλά και διεκκριμένη ζωγράφος, με σπουδές ζω-

γραφικής στο Παρίσι. Έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη για την Κύπρο, εξ ου και το πιο σημαντικό της έργο αφορούσε το νησί. Η Αθηνά Ταρσούλη είχε τιμηθεί με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για το έργο της «Κύπρος», αλλά και το 1935 με τον Α' έπαινο της Ακαδημίας. Γεννήθηκε στην Αθήνα, κόρη του δικαστικού Αλέξανδρου Πιττακού. Από νεαρή ηλικία ασχολήθηκε με τα γράμματα, τη μουσική και τη ζωγραφική. Το 1901 παντρεύτηκε το Νίκο Ταρσούλη και έφυγε μαζί του στο Παρίσι, όπου φοίτησε στη σχολή ζωγραφικής της Susanne Hurel. Με τον Ταρσούλη απέκτησε μια κόρη, ο πρόωρος θάνατος της οποίας αποτέλεσε το έρεισμα για το πρώτο βιβλίο της με τίτλο «Ψυχής στεναγμός», του 1916. Η εργογραφία της εκτείνεται από την ποίηση μέχρι τη λαογραφία, την ιστορία, την ταξιδιωτική λογοτεχνία και τα δοκίμια κριτικής. Το 1925 εξέδωσε τη συλλογή διηγημάτων «Στα βρόχια της αγάπης», την έκδοση της οποίας προλόγισε ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, και τρία χρόνια αργότερα την ποιητική συλλογή «Σπίθες και τέφρες». Ως ζωγράφος πήρε μέρος σε πολλές εκθέσεις και αξιοσημείωτη είναι η αλληλεπίδραση της λογοτεχνικής και ζωγραφικής της δημιουργίας. Τιμήθηκε με τον Α' Έπαινο της Ακαδημίας Αθηνών το 1935 για το έργο της «Κάστρα και Πολιτείες του Μοριά» και με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για το δίτομο έργο της «Κύπρος». Τιμήθηκε, επίσης, από την οργάνωση των Ελευθέρων Ελλήνων Αντιστάσεως για τη δράση της κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής. Πέθανε στο νοσοκομείο του Ευαγγελισμού από εγκεφαλικό επεισόδιο. Το αντιπροσωπευτικό μέρος της καλλιτεχνικής παραγωγής της αποτελούν οι τοπογραφίες με λάδι και υδροχρώματα, ιδίως όμως οι σειρές των σχεδίων της με σινική μελάνη, που εμπνεύστηκε από την ελληνική φύση, την ιστορία και την παράδοση. Παρουσίασε το έργο της σε πολλές ατομικές εκθέσεις. Έργα της βρίσκονται στις πινακοθήκες Αθηνάων, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Βόλου, στο Μουσείο Μπενάκη και στην Εθνική Τράπεζα. Ασχολήθηκε με τη λογοτεχνία και την ιστορική έρευνα, αλλά και τις λαογραφικές μελέτες, μερικές από τις οποίες συνοδεύονταν και από δικές της εικονογραφίες όπως Κάστρα και Πολιτείες του Μοριά 1935, Άστρα Νησιά 1938 και Κύπρος 1963.

Για περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε στο www.artaeri.com. Μακαρίου 71, Α/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Φιλμ με οικολογικό μήνυμα

Προβολές // Δύο ταινίες, δύο ντοκιμαντέρ και δύο ταινίες κινουμένων σχεδίων στέλνουν το κοινό, πανανθρώπινο μήνυμα: «Σώστε τον πλανήτη»

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ
longinospan@gmail.com

Δώδεκα Πίθηκοι (1)

Οι «Δώδεκα Πίθηκοι» έχουν κυρίως να κάνουν με την πραγματοποίηση της κλασικής οικολογικής ατάκας: Η φύση εκδικείται τον άνθρωπο. Η εξτρεμιστική οικολογική οργάνωση των Δώδεκα Πιθήκων μετατρέπει τη γη σε ένα παράδεισο του ζωικού βασιλείου όπου λιοντάρια και αρκούδες κάνουν πάρτι, ενώ οι άνθρωποι ζουν μια υπόγεια, φοβισμένη ζωή. Το μενού περιλαμβάνει αναφορές στο «Vertigo» του Χίτσκοκ και παρακολουθώντας την ταινία, πραγματικά νιώθουμε να μας πιάνει ίλιγγος. Χαοτική στην εκτέλεσή της, η ταινία του τρομερού Τέρι Γκίλιαμ λάμπει με το αποκαλυπτικό της όραμα αλλά και με τις ερμηνείες των Μπρους Γουίλις και Μπραντ Πιτ. Η Μάντελβιν Στόου είναι επίσης πολύ καλή υποκύπτοντας στην κασσανδρική γοητεία του Γουίλις όταν προφητεύει διάφορα δεινά. Στο σενάριο βρίσκεται και το όνομα του Ντέιβιντ Πίπλς, από το μυθικό sci-fi «Blade Runner» ενώ η γκόθικ ατμόσφαιρα οφείλεται στη φωτογραφία του Ρότζερ Πρατ («Batman», «Brazil»).

Home (2)

Η εξαιρετική πρωτοβουλία του Γάλλου φωτογράφου Γιαν Αρτούς Μπερτράν απέφερε ένα ψηφιδωτό από εικόνες εκπληκτικής ομορφιάς. Ο Μπερτράν, με ένα ελικόπτερο, κινηματογράφησε τις τέσσερις γωνίες του θαυμαστού μας πλανήτη που κινδυνεύει. Με ένα συνεχές voice-over από την αρχή μέχρι το τέλος εκπέμπει σήμα S.O.S. καλώντας μας να αλλάξουμε συνήθειες. Είναι αλήθεια ότι ώρες-ώρες γίνεται διδακτικό και κουραστικό, αλλά μαθαίνουμε αρκετές χρήσιμες πληροφορίες, όπως για παράδειγμα ότι το 2% του πληθυσμού της γης καταναλώνει το 50% του πλούτου της. Από τα φαράγγια του Γκραν Κάνιον ως τις θερμές πηγές της Ισλανδίας, την παγωμένη Σιβηρία, τον χαμένο πολιτισμό των νησιών Πάσχα, τα τεχνητά νησιά του Ντουμπάι, τον Ιορδάνη ποταμό και τους ουρανοξύστες της Νέας Υόρκης, το μήνυμα αυτού του «ιπάμενου» κινηματογραφικού πίνακα είναι: «Σώστε τον πλανήτη». Το ερώτημα είναι: «Υπάρχει χρόνος γι' αυτό;».

Έριν Μπρόκοβιτς (3)

Το φιλμ που μεταμόρφωσε την Τζούλια Ρόμπερτς από μια απλή pretty

woman σε φετίχ περσόνα των σινεφίλ ανά το παγκόσμιο. Η κυρία Ρόμπερτς, στο απόγειο της καριέρας της ως ηθοποιός και ως γυναίκα: Ντυμένη με τζιν και στενές μπλουζές, κάτω από τις οποίες προβάλλει περήφανα το wonderbra, διαλύει την εικόνα της ακτιβίστριας-οικολόγου που ξέραμε. Ο τύπος της Έριν Μπρόκοβιτς διδάσκεται στις σχολές κινηματογράφου ως υπόδειγμα σεναριακού χαρακτήρα.

Από την άλλη, η ταινία μεταμόρφωσε την πραγματική Έριν Μπρόκοβιτς σε μια οικολόγο-σταν με δικά της talk-show και ένα πολυπληθές φαν-κλαμπ.

Γουάλας και Γκρόμιτ στον τεράστιο λαχανόκηπο (4)

Δεν χρειάζεται να παρελάσουν τρελές αγελάδες για να πιάσουμε το υπονοούμενο σε αυτό το καυστικό και τραγικά κωμικό βρετανικό animation. Ο πολυ-

Γρανάζης, ο δε είναι ο σκύλος που ήπιε το αμίλπο νερό, αλλά ξέρει να βγάξει τα κάστανα από τη φωτιά. Οι veggies κάτοικοι του χωριού μοιάζουν να ζουν μακαρίως στα αθώα sixties, πριν κάνει την έφοδο του το Γιγάντιο Κουνέλι - μια αρνητική βερσιόν του ήρωα από την «Αλίκα στη χώρα των θαυμάτων». Οι οικολογικοί συνειρμοί είναι προφανείς. Σε μια εποχή που νομιμοποιεί τα μεταλλαγμένα, ο κακός Λόρδος Βίκτωρ θα

ποριακή εταιρεία στον χώρο των κινουμένων σχεδίων Pixar δημιουργούν ένα τρισχαριτωμένο πλασματάκι-ρομπότ, το οποίο τριγυρίζει βουβό στους σωρούς από σκουπίδια που άφησε πίσω της η ανθρωπότητα. Σε ένα τοπίο μετά την Αποκάλυψη, ο Wall-e λειτουργεί ως μία μικρή, μηχανική Ερινίνα, καταγγέλλοντας την αναληγσία του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον. Το φιλμ λειτουργεί παραβολικά: το μικρό ρομπότ παίρνει τη θέση του Αδάμ σε μιαν άλλη Εδέμ, τη δυσσοίωη και έρημη από ανθρώπους Γη. Εκεί, η γυαλιστερή, γεμάτη καμπύλες EVE, καταφθάνει ως η ρομποτική εκδοχή της Εύας. Η αγάπη, η ευαισθησία και ο έρωτας αποτελούν αποκλειστικό προνόμιο αυτών των δύο «άβουλων» μηχανών καθώς οι άνθρωποι, υπερκαταναλωτικοί, έρμια του Εγώ τους, αλλά και της τεχνολογίας, τρώνε θαρρείς τις σάρκες τους σαν τον μυθικό Ερυσίχθονα. Τα τεκταινόμενα παρουσιάζονται αριστοτεχνικά και με το χαρακτηριστικό πικρό χιούμορ που χαρακτηρίζει διαχρονικά τις παραγωγές της Pixar.

Koyaanisqatsi (6)

Η λέξη Koyaanisqatsi επαναλαμβάνεται εν είδει προσευχής, με «χαλί» την ηλεκτρονική, μίνιμαλ μελωδία του Φίλιπ Γκλας και στην οθόνη ξετυλίγονται εικόνες του θαυμαστού μας κόσμου σε αυτό το ντοκιμαντέρ που μοιάζει με διαλογισμό. Δημιουργός του, ο σκηνοθέτης Γκόντφρεϊ Ρέτζιο, ο οποίος εμπνεύστηκε τον τίτλο αλλά και τη δημιουργία του από τις οικολογικές προφητείες των Ινδιάνων «Χόπι»: Koyaanisqatsi θα πει «ζωή εκτός ισορροπίας». Το φιλμ είναι το πρώτο μέρος μίας τριλογίας (ακολούθησαν τα «Powaqqatsi - ζωή σε μεταμόρφωση» και «Naqoqatsi - ζωή ως πόλεμος»), στην οποία αποτυπώνεται η σχέση και η εξάρτηση του ανθρώπου με τη φύση και την τεχνολογία. Αυτό το αιγυπτιακό, κινηματογραφικό ιερογλυφικό, με τη βοήθεια της μουσικής και της εικόνας, μας ταξιδεύει στις ρίζες της ανθρωπίνης μας φύσης: μας οδηγεί από τις πρωτόγονες σπηλαιογραφίες στις σύγχρονες μητροπόλεις κι από τους υπόγειους σιδηρόδρομους στα εργοστάσια, εκεί όπου παράγονται τζιν, τηλεοράσεις, αλλά και πύραυλοι. Η δύναμη του έργου έγκειται στη συρραφή και στην αντίστιξη των εικόνων μέσα από το μοντάζ. Για παράδειγμα, μια σειρά από λουκάνικα που προβάλλουν μέσα από το μηχανήμα παραγωγής «ταυτίζεται» με τους επιβάτες που ανεβαίνουν τις κυλιόμενες σκάλες του μετρό. Ενώ δεν είναι κολακευτική η εικόνα, σε έναν κατά τα φαινόμενα δυσαρμονικό κόσμο, δημιουργεί μια αίσθηση μαθηματικής ισορροπίας...

Προσθέστε και τον αυτοσαρκασμό με τον οποίο γαρνίρει την (οσκαρική) ερμηνεία της η Μις Τζούλια και έχετε ένα θηλυκό χάρμα ιδέοσθαι. Ο Στίβεν Σόντερμπεργκ, ένας auteur του Χόλιγουντ, χειρίζεται πανέξυπνα το υλικό του, μετατρέποντας μια απόλυτα σοβαρή ιστορία σε αυθεντική ψυχαγωγία.

βραβευμένος Νικ Παρκ, με χιούμορ αλλά Monty Python, κατέπληξε την Ακαδημία με όπλα, μερικές φιγούρες από πλαστελίνη και την παραδοσιακή τεχνική του stop-motion. Το αξιολάτρευτο δίδυμο Γουάλας και Γκρόμιτ συμπληρώνει τέλεια ο ένας τον άλλον. Ο μεν είναι ο εφευρέτης με τον γλόμπο αλά Κύρος

έκανε πάρτι με πολυεθνικές και η Γιούτι Γιγάντιων Λαχανικών θα χάριζε το Χρυσό Κουνουπίδι στην πιο παράξενη διασπαύρωση. Ανατριχιαστικό;

WALL-E (5)

Ο σκηνοθέτης του «Finding Nemo» Άντριου Στάντον και η πάντοτε πρωτο-

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασίες // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Περιστερωνοπηγή

Χαρίκλεια Μικαλοπούλου - Χαραλάμπος

Εναν σκληρόδετο τόμο 640 σελίδων συνέγραψε με αζιέπεινο ερευνητικό ζήλο και μεθοδικότητα άρτιας γλωσσικής και δομικής επιμέλειας η Χαρίκλεια Μικαλοπούλου-Χαραλάμπος για την κατεχόμενη γενέτειρά της Περιστερωνοπηγή. Το βιβλίο παραθέτει ενδιαφέρουσες πληροφορίες από τις αρχαιολογικές-ιστορικές καταβολές του χωριού μέχρι το 1974, προσεγγίζοντας ένα πολυεπίπεδο φάσμα θεμάτων μέσα από ζωντανές περιγραφές και βιοματικές μαρτυρίες. Η έκδοσή του το 1998 από το προσφυγικό σωματείο «Ένωση Περιστερωνοπηγιωτών» απονέμει τα εύσημα στο Συμβούλιο του για τη συνεισφορά στην πλούσια βιβλιογραφία της τοπικής μας ιστορίας. Όπως διαπιστώνεται από τους «προλόγους», τα κίνητρα του Σωματείου για διατήρηση της μνήμης, επιστροφή και δικαίωση συμπύπουν με τους διακαείς πόθους της συγγραφέως, η οποία εκφράζει ευγνώμονες ευχαριστίες τόσο προς το Σωματείο της κοινότητάς της όσο και προς όσους συνέβαλαν στη συγγραφή του αξιόλογου πονήματός της. Καθώς είναι αδύνατο να περιλάβουμε στο παρόν σημείωμα, έστω με ονομαστικές αναφορές, τις σύντομες ή εκτενέστερες ενότητες των κεφαλαίων, που συναρθρώνουν τα δώδεκα θεματικά μέρη, των οποίων επιτάσσονται γραπτές και προφορικές πηγές, περιοριζόμεστε σε επιλεκτικές μόνο επισημάνσεις, όχι κατ' ανάγκην τις σημαντικότερες του περιεχομένου.

Κατά το «αρχή σοφίας ονομάτων επίσκεψις», εκ προοιμίου επεξηγείται η ετυμολογική και ιστορικο-τοπογραφική κοινή ονομασία των ενωμένων δύο χωριών με τα ξεχωριστά τοπωνύμια, που τα χωρίζει όσο το πλάτος ενός δρόμου. Η Περιστερώνα ήταν ο κατ' εξοχήν τόπος εκτροφής περιστεριών, ενώ η Πηγή παραπέμπει στην αστείρευτη πηγή μέχρι το 1940, δίπλα στην εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Τα «κουτσοπέτρικα» (σκόρπιες πέτρες), επίσης, ήταν τα θεμέλια του «τσιφλικιού της Ηλείας», που ανάγεται στην Ενετοκρατία. Από το κεφάλαιο της Αρχαιολογίας δεν παραλείπουμε τη νεκρόπολη του Γρωτηρκού με τους συλημένους λαξευτούς τάφους γεωμετρικών, αρχαϊκών και γεωμετρικών χρόνων, όπου εύρισκαν τα «γρωτήρκα»-κτερίσματα. Η βάση αγάλματος με κυπροσυλλαβική γραφή από την ίδια υψίπεδη τοποθεσία, που φυλάσσεται στο Κυπριακό Μουσείο, ενισχύει την εικασία ότι πρόκειται για κατάλοιπο της θεάς Αφροδίτης-Αστάρτης, που τα ιερά της πηγάδι ήταν τα περισσότερα. Το ωραιότερο εύρημα όμως από το Γρωτήρι είναι ο μεγάλος κυπροαρχαϊκός αμφορέας με πλούσιο διάκοσμο. Αρχαίοι Τάφοι και αγγεία ανευρέθησαν και σε άλλες περιοχές της Περιστερω-

πηγής, όπως και της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου κοντά στο μοναστήρι του προστάτη της Αγίου Αναστασίου, ενός εκ των 300 ορθόδοξων Αλαμάνων. Η ιστορία του χωριού κατά τη Φραγκοκρατία, Ενετοκρατία και Τουρκοκρατία αναλύεται στα αντίστοιχα κεφάλαια και γίνεται αναφορά σε Περιστερωνοπηγιώτες, που συμμετείχαν στους αγώνες του έθνους από το 1897 έως το 1940. Η συμμετοχή τους στον ενωτικό και απελευθερωτικό αγώνα, από την Οκτωβριανή εξέγερση μέχρι την εποποιία του 1955-59, αντλείται κυρίως από ζωντανές μνήμες και βιοματικές αφηγήσεις. Ανεξάντλητες, εξάλλου, οι μαρτυρίες του τραγικού 1974 και μακρύς ο κατάλογος των πεσόντων, νεκρών, αγνοουμένων και αιχμαλώτων της εισβολής.

Στο βιβλίο καταγράφονται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των παλιών Περιστερωνοπηγιωτών, όπως συνεκδοχικά τους αποτυπώνει ο Διαμαντής στο πρόσωπο του χορευτή Μάρκου μέσα από το τετράρο 6 του «Κόσμου της Κύπρου», καθώς και κοινωνιολογικές αναφορές, όπως σκιαγραφούνται στις «Σκέψεις Ελλήνων και Τούρκων» και σε «Μερικές από τις παλιές οικογένειες» των ομώνυμων κεφαλαίων. Συμπληρωματικές των γλαφυρών εξιστορήσεων οι φωτογραφίες εποχής με τις διαφωτιστικές λεζάντες. Άλλα κεφάλαια στοιχειοθετούν οι ποικιλώνυμες δραστηριότητές τους, οι γεωργικο-νοτοτροφικές και οικιακές ασχολίες, τα επαγγέλματα, ο λαογραφικός πλούτος των εθίμων του τόπου και της πολιτισμικής του παρακαταθήκης σε τραγούδια, παροιμίες, νηπιές και παραμύθια. Ιδιαίτερη μνεία χρήζουν η εκπαίδευση με ίδρυση του πρώτου σχολείου το 1875, η λαϊκή αρχιτεκτονική με το μικρό και μεγάλο πόρπιο σπίτι σε αντικριστή διάταξη των δωματίων. Δεν παραλείπονται οι λαϊκοί ποιητές και ζωγράφοι, αλλά και εξέχουσες προσωπικότητες, που τίμησαν από διάφορες επάλξεις τον τόπο καταγωγής τους. Το ξακουστό πανηγύρι του Αγίου Αναστασίου δεν περιγράφεται μόνον ως η μεγαλύτερη ζωοπανήγυρις της Κύπρου, αλλά και εικονίζεται σε έγχρωμα φωτογραφικά στιγμιότυπα, που ζωντανεύουν τον αυθεντικό αρχοντικό μας κόσμο, όπως τον γνώρισε ο Κάνθος τη δεκαετία του 1920, θαυμάζοντας τα πανηγύρια στην Περιστερωνοπηγή.

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Από τα συμφραζόμενα της 11ης Σεπτεμβρίου

chrysothemisch1@gmail.com

Η τραγική επέτειος της 11ης Σεπτεμβρίου από τη «θεαματικότερη» και φονικότερη τρομοκρατική επίθεση στον πλανήτη μεγεθύνει ολοζώντανες τις εικόνες φρίκης, βγαλμένες σαν από χολιγυνιανή ταινία τρέμου. Γιατί, μήτε η αντίστροφως ανάλογη αφύπνιση της μνήμης στην παρέλευση μιας δεκαπενταετίας μήτε ακόμη και τα πιο πρόσφατα κτυπήματα της τυφλής βίας έως και οι αποτρόπιοι αποκεφαλισμοί από τζιχαντιστές τρομοκράτες μπορούν να απαλείψουν τις πιο δραματικές σκηνές των πιο συγκλονιστικών δρώμενων, που έζησε η ανθρωπότητα την αυγή του 21ου αιώνα. Ξαναπαγώνουμε σήμερα μπροστά στον πανικό εκείνης της Δαντικής κόλασης, όπως παγώνουν τα τηλεοπτικά πλάνα στα διαδικτυακά φωτογραφικά στιγμιότυπα, αναπαριστώντας το χάος μιας απροσμέτρητης βιβλικής καταστροφής. Παρακολουθούμε με κομμένη την ανάσα την πρόσκρουση και τη συντριβή των αεροπλάνων πάνω στους θεόρατους Δίδυμους Πύργους, που καταρρέουν σαν χάρτινοι. Πού; Στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου, για να πληγεί θανάσιμα η καρδιά των ΗΠΑ με τις χιλιάδες θανάτων και τις ανεπούλωτες πληγές να πονούν για πάντα-όχι μόνο τους απαρνήγορτους συγγενείς των 3.000 σχεδόν αδικοκαμένων, αλλά και τους βουβούς επισκέπτες του Εθνικού Μουσείου και του εμβληματικού Μνημείου, που έστησαν στα θεμέλια των αλλοτινών Πύργων. Πόσα δάκρυα και πόσους θρήνους να χωρέσουν οι δύο τεράστιες δεξαμενές, στη μεταλλική περίφραξη των οποίων αναγράφονται «in memoriam» τα ονόματα των ανυποψίαστων θυμάτων. Εδώ στο «Σημείο Μπέν», για να θυμίζει στην Αμερικανική αλλά και στην Παγκόσμια Ιστορία την «ημέρα που άλλαξε τον κόσμο». Ή μήπως δεν μηδενίζεται το «Σημείο», παρά είναι μια συνεπακόλουθη συνέχεια πολλών προγενέστερων συμβάντων και το προ-

ανάκρουσμα μελλοντικών γεγονότων; Πόσο, σ' αλήθεια, η αποφράδα αυτή ημέρα άλλαξε τον κόσμο, αν κρίνουμε από τα αναμενόμενα και οδυνηρά παρεπόμενά της, που βιώνουμε μέσα στην έντρομη αγωνία του πού και πότε φανατισμένοι ισλαμιστές θα επανέλθουν δριμύτεροι. Χωρίς να παρακάμπεται η ουσία του θέματος, που δεν είναι άλλη από την αυτοουργία του άκρατου αμερικανικού ηγεμονισμού με τη συνέργεια ευρωπαϊκών χωρών, ώστε ο ισλαμικός φονταμενταλισμός να στρέφεται εναντίον της Δύσης με επιθέσεις αυτοκτονίας, σκορπώντας τον θάνατο σε ανύποπο χρόνο και τόπο.

Πέρα από τα ιστορούμενα της 11ης Σεπτεμβρίου, που σημάδεψαν την έμπνευση μιας πλειάδας ανά το παγκόσμιο λογοτεχνικών βιβλίων και κινηματογραφικών έργων, για τα αίτια και τα αιτιατά της πολλά και ενδιαφέροντα τα συμφραζόμενα μέσα από αναλυτικές προσεγγίσεις και τεκμηριωμένες αποτιμήσεις έγκριτων μελετητών και ερευνητών. Κατ' αρχήν, ο Ρίτσαρντ Φολκ, καθηγητής διεθνούς δικαίου στο πανεπιστήμιο του Πρίνστον, απερίφραστα επισημαίνει: «Αν σταθούμε στις 10 του Σεπτεμβρίου, εστιάζουμε την προσοχή μας στις ευθύνες μιας αυτοκρατορίας, που οδήγησαν στις επιθέσεις. Αν προσεγγίσουμε τα γεγονότα από τη 12η Σεπτεμβρίου, δίνουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στην απάντηση των ΗΠΑ και στην έναρξη του λεγόμενου πολέμου κατά της διεθνούς τρομοκρατίας». Καταλήγοντας, εκ των πραγμάτων, στο συμπέρασμα ότι η 12η Σεπτεμβρίου, ήτοι η έναρξη μιας σταυροφορίας για τον έλεγχο των ενεργειακών αποθεμάτων της Μέσης Ανατολής, θα υπήρχε και χωρίς να είχαν προηγηθεί οι επιθέσεις της προηγούμενης ημέρας. Εξάλλου, ο γνωστός οικονομολόγος και αναλυτής Μαρκ Γουάισμπροτ θα προσθέσει ότι «αν άλλαξε κάτι η 11η Σεπτεμβρίου ήταν ότι έδωσε σε δεκάδες εκατομμύρια Αμερικανούς το πρόσχημα και τη νομιμοποίηση για την πραγματοποίη-

ση επεκτατικών πολέμων, βομβαρδισμών και άλλων φρικαλεοτήτων, τις οποίες στο παρελθόν η κυβέρνηση των ΗΠΑ πραγματοποιούσε με διαφορετικές δικαιολογίες». Συμπεράσματα, που επιβεβαιώνουν και πολλοί άλλοι διανοητές όπως ο Νόαμ Τσόμσκι. Ωστόσο, απήχηση σε σεβαστό μερίδιο της αμερικανικής κοινής γνώμης έχουν μέχρι σήμερα οι «θεωρίες συνωμοσίας», που υποσκάπτουν την επίσημη εκδοχή των αρχών για τα θλιβερά γεγονότα. Με γνωστότερο το βιβλίο του Thierry Meyssan «Η τρομακτική απάτη», του οποίου η κυκλοφορία απαγορεύθηκε στις ΗΠΑ το 2002, εξασφαλίζοντάς του έτσι ευρύτερη διάδοση. Σε μια συνέντευξή του ο Γάλλος πολιτικός αναλυτής υποκινεί την υποψία ως προς την αλήθεια των γεγονότων: «Την ιδέα ότι ένας φανατικός, με ορμητήριο μια σπηλιά στο Αφγανιστάν και είκοσι άτομα, οπλισμένα με κοπίδια, θα μπορούσαν να καταστρέψουν το Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και το Πεντάγωνο, προτού προλάβει να αντιδράσει ο ισχυρότερος στρατός στον κόσμο, δεν αξίζει να την επεξεργαστεί κανείς ούτε για σεναριοκόμικ».

Αν, ωστόσο, ο Τολστόϊ έγραψε το αριστούργημά του «Πόλεμος και ειρήνη» πενήντα χρόνια μετά την εισβολή των Γάλλων στη Ρωσία, δεν απορεί κανείς γιατί γράφτηκαν «εν θερμώ» τόσα μυθιστορήματα και γυρίστηκαν ταινίες, από την καλύτερη στη χειρότερη, εξ αφορμής της 11ης Σεπτεμβρίου και υπό το κράτος αδήριπτης συναίσθηματικής φόρτισης. Ας θυμηθούμε ενδεικτικά για τη συμβολική του σημειολογία το «Extremely Loud and Incredibly Close» (2011) από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Τζόνθαν Σάφραν Φόερ, όπου ένα αγόρι καλείται να αντιμετωπίσει τον θάνατο του πατέρα του, θύματος της τραγωδίας. Αναζητώντας την κλειδαριά για το μυστηριώδες κλειδί, γυρίζει τους δρόμους της «παγωμένης» από τις τρομοκρατικές επιθέσεις Νέας Υόρκης.

Θάνος Ανεστόπουλος, Ός το τέλος

Απόσπασμα της βδομάδας // Θυμάμαι πώς έφυγες, σαν άστρο που κήκε // Επιμελείται η **Μαρία Μνά**

Ξανάρθαν τα σύννεφα

Μεγάλα σαν κύματα
Τα βράδια που κλάψαμε
Τις μνήμες που χάσαμε

Τα όνειρα χάθηκαν
τα μάτια σαν έκλεισαν
Το μέλλον προσπέρασαν
Τα γλάθη μας έλαμψαν

Και συ να λες πως, δεν πειράζει,
θα ξανάρθουν,
οι πιο καλές μας οι στιγμές
το φως θα αδράξουν
Και συ να λες πως θα ξανάρθουν

Μας έλειψε η εικόνα σου
το πρώτο το γέλιο σου
Θυμάμαι πώς έφυγες,
σαν άστρο που κήκε

Και συ να λες πως δεν πειράζει,
θα ξανάρθουν,
Οι πιο καλές μας οι στιγμές
και συ να λες πως θα ξανάρθουν
Και συ να λες δεν είναι αργά
για να ξεβάψει η καταχνιά
που τ' άσπρο δέρμα έχει βιάσει

Οι πιο καλές μας οι στιγμές,

το φως θα αδράξουν
Οι πιο καλές μας οι στιγμές θα ξανάρθουν
Και συ να λες πως θα ξανάρθουν

Η αγάπη θα βλαστήσει

Κράτησε κάποια γλέξη μαγική
σαν φως και μνήμη ζωοφόρο
Καθώς ο χρόνος θα σκιαστεί
και αίμα θα παίρνει φόρο

Η γλέξη αυτή να 'ναι η καρδιά
Για χάρη της να σβήσεις
Να σε κεντήσουν δόρατα
Γι' αυτήν να ξεψυχήσεις

Μα εκεί στη γη που θα δοθείς
Η αγάπη θα βλαστήσει
και απ' την ψυχή, το πιο γλυκό σου
φως
αργά και ωραία θα δύσει

Ός το τέλος

Περνάει ο καιρός και 'γω ο φτωχός
πιο μοναχός μα πιο σοφός
Στην χύρα μου πια δε γελούν
μόνο πουλούν όσα πονούν

Ντύσου καλά, ήρθε ο βοριάς κι είναι
φονιάς

Περνάει ο καιρός και 'γω ο γέρος
φτωχός
πιο μοναχός μα πιο σοφός

Ντύσου καλά, ήρθε ο βοριάς κι είναι
φονιάς

Εγώ θα σ' αγαπώ...
ώς τον σταυρό
ώς να χαθώ
ώς το τέλος του κόσμου...
[Από το «Ός το τέλος»]

Απουσία

Βουρκωμένη έρημη νύχτα
Πνίγει τις φωνές μέσα μου, τις φωνές
απ' τον πεζόδρομο
Τη βόση απ' τα καθισμένα παιδιά στο
πηλακόστρωτο
που σιγά-σιγά όσο περνάει η ώρα
και πάει να ξημερώσει
εξασθενεί.
Τα σόρια απ' τα δυο μου παραθύρια
-καπάκια από φέρετρα- κηδεία της
νύχτας
Το κλείσιμό τους - αρραβύνας με
τη μέρα
Το δάκρυ ενός παιδιού πάνω απ'

την κιθάρα του
η τελευταία ανάμνηση.
Το τελευταίο χτύπημα.
Έτσι είναι οι νύχτες μου από 'δω και
πέρα.
Μοιρασμένες σε κενοτάφια που δη-
μιούργησε η απουσία.
Βυθισμένες σε πονεμένα σπλάχνα.
Βροχή από αβάνι
Και ένα βουνό από σπασμένα σώ-
ματα να βαραίνει
την προσπάθεια για ύπνο λευκό.
Τώρα είμαι ξυπόλητος γυμνός πά-
νω από τα μαχαίρια
κάτω απ' τις μυλόπετρες
του μελαινιού.
Μόνος με τα χέρια μου γεμάτα με
πειράδια
απ' τα μαθήλιά της.
Καθώς με νύθω ακίνητο
στην μέση του στενού αυτού διμα-
τίου
Η μοναξιά τυλίγει αυτό που άγγιξα
με τα μάτια.
Αυτήν την χαίτη, της βουρκωμέ-
νης έρημης νύχτας.
Καθώς με βλέπω αδύπνωτο
Στίπτι έρημο
Και πρωινό θολό
Σαν χύρα μοιάζω.
[από την ποιητική συλλογή «Αρχί-
ζω με το σ' αγαπώ»]

Ο Θάνος Ανεστόπουλος, τραγουδοποιός, ερμηνευτής, ποιητής, ιδρυτής των Διάφανων Κρίνων, έφυγε από τη ζωή το περασμένο Σάββατο, 3 Σεπτεμβρίου, σε ηλικία 49 ετών.